

MINISTRIA E ARSIMIT, SHKENCËS DHE E TEKNOLOGJISË E KOSOVËS

PLAN I DHE PROGRAM I

I PUNËS EDUKATIVE ME NXËNËS TË INSTITUCIONEVE TË ARSIMIT SPECIAL

Prishtinë, 2007

Këshilli redaktues:

Dr. Fehmi Ismaili, kryeredaktor

Mr. Miranda Kasneci

Ramush Lekaj

Luljeta Kabashi

UDHËZIME PËR ZBATIMIN E PLANIT DHE TË PROGRAMIT

Hyrje

Detyrat dhe përmbajtja e programit të punës edukative me nxënës të institucioneve të arsimit special rrjedhin nga Ligji mbi Arsimin Fillor dhe të Mesëm të Kosovës (Ligji 2002/2).

Programi i hartuar i punës edukative me nxënës të institucioneve të arsimit special përfaqëson një program të punës edukative ku çdo shkollë speciale ose qendër burimore mund ta zbatojë në kufijtë dhe mundësitë e kushteve objektive ekzistuese.

Përmbajtja programore e punës edukative në institucioneve të arsimit special për nxënës me nevoja të veçanta ka karakter projektues dhe orientues. Synimet e tyre të përgjithshme, detyrat dhe përmbajtjet edukative duhet të realizohen në punë duke u bazuar në specifikat relevante të moshës së nxënësve dhe të kushteve të punës dhe të jetës në konvikte shkollore.

Përmbajtjet programore rrjedhin nga:

- a) nevojat e përgjithshme të punës për edukimin e fëmijëve me nevoja të veçanta në përgjithësi,
- b) nevojat për riedukimin të atyre fëmijëve që kanë çrregullime në sjellje e që janë lajmëruar për shkak të kushteve sociale apo kushteve tjera jetësore para se të vijnë në shkollë ose në institucionet të arsimit special,
- c) nevoja e largimit të konsekuencave që të fëmija ka lënë shurdhësia apo shkalla e dëmtimit të shqisës së dëgjimit apo shkalla e dëmtimit të shqisës së pamurit dhe me qëllim të ndërtimit të personalitetit, i cili do të jetë i gatshëm të hyjë në mjedisin shoqëror dhe social.

Ky program do t'i shërbejë stafit pedagogjikë-edukativ që sa më mirë të organizojnë punën institucioneve të arsimit special.

Gjithashtu shërben si projekt i punës dhe ka karakter orientues për konkretizimin e veprimeve edukative në institucioneve të arsimit special.

Parimet e përgjithshme të organizimit të punës edukative në institucionet të arsimit special

- 1) Kolektivin themelor të konviktit, bashkësinë e nxënësve e përbëjnë nxënësit dhe ndahen në grupe edukative, të cilat i përfshijnë kategoritë të nxënësve:
 - _ grupin edukativ të parashkollorëve (niveli 0) deri në 8 nxënës,

- _ grupin edukativ të shkollës fillore dhe të mesme të ulët (niveli 1 dhe 2) deri në 10 nxënës,
- _ grupin edukativ për fëmijët me nevoja të veçanta të kombinuara deri në 8 nxënës,
- _ grupin edukativ të nxënësve të shkollës së mesme të lartë (niveli 3) ose të arsimit profesional deri në 15 nxënës.

Në kuadër të institucioneve të arsimit special punojnë edhe grupe të veçanta – seksione dhe grupe të interesit (sportive, natyrore, punë dore, të artit, grupe interesi të teknikëve të rinj, modelistëve etj.) dhe organizohen sipas specifikave të punës së konviktit.

- 2) Çdo konvikt shkollor, i mbështetur në UA, është i detyruar ta bëjë skemën e kuadrit edukativ dhe të stafit mbështetës si dhe të kujdeset për zhvillimin e tyre profesional.
- 3) Këshillin pedagogjik e përbëjnë edukatorët, drejtori, personeli medicinal, kujdestari/ja dhe, sipas nevojës, edhe bashkëpunëtorët profesionalë.
- 4) Struktura orientuese e orarit të punës së edukatorit në skemën 30 orësh është:
 - _ 12 orë përgatitje e nxënësve për mësim,
 - _ 6 orë punë edukative sipas përmbajtjeve të komponentëve edukativë,
 - _ 3 orë punë në seksione, grupe të interesit dhe punë plenare dhe individuale me grupe edukative për zgjidhjen e problemeve edukative,
 - _ 3 orë përgatitje për punë edukative,
 - _ 6 orë në punë profesionale, bashkëpunim me mjedisin shoqëror, me ndonjë shkollë tjetër, punëtori etj.

Qëllimet

Qëllimi i përgjithshëm i punës edukative në institucionet të arsimit special është që tek fëmijët dhe të rinjtë me nevoja të veçanta të formohet një personalitet i gjithanshëm, krijues, me vështrim të lirë në botën që na rrethon, në natyrë dhe në shoqëri. Personaliteti i të edukuarit përfshin në veti edhe shëndetin fizik, formimin e vështrimit moral dhe motivimin për mësim permanent.

Qëllim i veçantë i edukimit në konvikte shkollore për fëmijët dhe të rinjtë me nevoja të veçanta është :

- _ të punohet në zbutjen e pasojave që mund të sjellë shqisa e të dëgjuarit në zhvillimin fizik apo psikik,
- _ zbutja e pasojave pamore ose intelektuale,
- _ puna në zhvillimin e të folurit dhe të komunikimit ,
- _ zotërimi me sukses i përmbajtjeve mësimore dhe detyrave që i parashtron shkolla,
- _ ndërtimi i marrëdhënieve të drejta interpersonale,
- _ të mësuarit për të jetuar në bashkësi dhe përgatitja për jetë normale pasi të jenë larguar nga konvikti shkollor.

Përmbajtja dhe korniza e punës edukative-arsimore

Puna edukative është formë specifike e punës pedagogjike, e cila ka për detyrë që të fëmijët me nevoja të veçanta, që janë në institucione të arsimit special, të krijojë shprehi pozitive për jetë.

Përmbajtjet e punës edukative nuk mund të jenë universale, por duhet të përshtaten sipas moshës së nxënësve. Për këtë, përmbajtja kornizë e punës edukative është e ndarë në katër grupmosha:

- parashkollorët,
- arsimi fillor,
- arsimi i mesëm i ultë dhe
- arsimi i mesëm i lartë.

Përmbajtjet edukative të grupeve edukative janë dhënë sipas komponentëve të punës edukative, të dimensionuar sipas nevojave dhe mundësive psikofizike të nxënësit në përgjithësi, në mënyrë që si projektim dhe orientim çdo grup edukativ të detajizojë nevojat e veta specifike.

Burimet dhe mjetet mësimore:

Është kompetencë e edukatorit që, varësisht nga kushtet në të cilat punon, shkolla të zgjedhë burimin e informacionit dhe mjetet ndihmëse mësimore edukative, duke i kushtuar vëmendje baraspeshës së të dhënave gojore, vizuale, auditive dhe audiovizuale me anë të gjuhës së shenjave, bilingualizmit, metodave alternative të komunikimit etj., me theks të veçantë në atë që është qenësore për t'u mësuar.

Kjo liri e të zgjedhurit të burimeve mësimore duhet t'i takojë edhe nxënësit.

Programimi i punës edukative me nxënës të institucioneve të arsimit special

Çdo konvikt shkollor fushëveprimin edukativ e vërteton sipas këtij programi të punës edukative me programin kornizë vjetor të punës edukative, i cili bazohet në përvojat e viteve të mëparshme, në programin perspektiv të zhvillimit të konviktit dhe të shkollës dhe në bazë të parimeve dhe të detyrave të këtij programi.

Në bazë të programit vjetor, edukatorët së bashku me drejtorin dhe zëvendës drejtorin e shkollës i përpilojnë planet e punës mujore operative për grupe konkrete sipas të gjitha specifikave. Këto plane operative pastaj i përpunojnë dhe i përpilojnë çdo grup veç e veç në plane javore edukative sipas grupeve të interesit.

Programimi i punës përpilohet për secilin grup në tërësi; programime të punës në grupe të vogla dhe plane individuale të edukimit.

Programi i punës edukative realizohet me planifikim ditor dhe me përpilim të përgatitjeve për çdo ditë pune, ndërsa realizimi i këtij plani shënohet në ditar të punës edukative të grupit të cilin e udhëheq çdo edukator për grupin e vet edukativ.

Parimet e programimit, organizimi i grupeve edukative dhe normativet e punës edukative (përgatitja profesionale e edukatorëve, madhësia e grupit edukativ, ritmi ditor, regjimi ditor etj.) në konvikte dhe shkolla me fëmijë me nevoja të veçanta kryesisht janë identike me punën edukative me konvikte të rregullta dhe sipas dispozitave të ligjit dhe të akteve tjera normative.

Edukimi parashkollor

Edukatori/ja në konviktin e fëmijëve duhet të ketë parasysh momentin se çfarë pozite duhet të zë në radhë të parë në punën edukative; më shumë të marrë pozitën e prindit apo më shumë pozitë specifike profesionale, të zë pozitë qendrore apo më shumë pozitë të dorës së dytë, në mënyrë që të bëjë të mundur pavarësinë e fëmijëve. Secili edukator duhet të bëjë përpjekje që fëmijëve t'u ofrojë sa më shumë përvoja dhe vlera, të cilat janë të lidhura me jetën e familjes dhe të cilat përjetohe në familje, por vlera edukative e konviktit dhe drejtimi i veprimtimit të tij edukativ nuk shterojnë vetëm me imitimimin dhe me kompensimin e edukimit familjar.

Është shumë i rëndësishëm edhe raporti i konviktit ndaj shkollës. Edhe pse fëmija, në radhë të parë, arsimohet në shkollë në nivele të ndryshme, edukimi konviktor nuk do t'u përgjigjej detyrave të veta po të mos orientohej që të siguronte kushte sipas të cilave konviktori si fëmijë të mund të përmbushë maksimalisht detyrat dhe kërkesat e shkollës. Prandaj, veprimtaria pedagogjike në konvikt duhet të jetë e lidhur shumë ngushtë me shkollën. Për këtë qëllim, në programin e vet të edukimit, konvikti duhet të ngërthejë doemos edhe çështjet e të nxënës, të ndihmës në të nxënë, të kryerjes së detyrave të shtëpisë, të mungesave në shkollë, të punës plotësuese me nxënësit të cilët kanë vështirësi në nxënie, të bashkërendimit të punës me shkollën lidhur me organizimin e aktiviteteve ekstrakurrikulare dhe të kohës së lirë të fëmijëve. Krahas familjes dhe shkollës, është e nevojshme që konvikti të vë lidhje të ngushta edhe me të gjitha institucionet e tjera, me shërbime dhe me organizata shoqërore e profesionale, të cilat janë të interesuara për edukimin e fëmijëve, p.sh. me këshillimore për probleme të edukimit të fëmijëve, me institucione të aktiviteteve jashtëshkollore, me qendra për punë sociale, me institucione mjekësore, me organizata të përgjithshme e të specializuara të fëmijëve etj.

Edukimi parafillor

Aktiviteti: Zhvillimi i të folurit dhe gjuhës (74 orë në vit)

Udhëzime: Të gjitha temat gjuhësore duhet të shërbejnë si shtytës për njohuritë e reja për fëmijët dhe ata të kërkojnë informacione të tjera nga të rriturit. Përpyekjet duhet të jenë asisoj që fëmijët me nevoja të veçanta të nxënë, gjithashtu të zhvillojnë të folurit dhe gjuhën.

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
Zhvillimi i të folurit dhe gjuhës	<ul style="list-style-type: none"> – Konstatimi i gjendjes lidhur me të folurit e fëmijëve dhe përmirësimi i të folurit ekzistues. – Kategoritë gramatikore dhe format e tyre nëpërmjet përdorimit të të folurit në jetën e përditshme dhe në mesin ku jeton (dhoma, të ngrënit, veshja, lojërat e ndryshme dhe loja në përgjithësi etj.). – Zhvillimi i të folurit dhe gjuhës së fëmijës. – Emrat e gjësendeve të ndërlidhura me zgjimin nga gjumi, për larjen, për veshjen, shkuarja në gjumë etj. – Komunikimi lidhur me marrjen e ushqimit. – Komunikimi dhe çdo gjë që vjen si produkt i lojës – Komunikimet me fëmijët dhe me të rriturit. – Vështirësitë e të folurit dhe të gjuhës të cilat ndikojnë në zhvillimin e fëmijës. – Komunikimet për njohjen dhe emërtimin shtazëve shtëpiake dhe bimëve të afërta për fëmijët nga mjedisi që i rrethon. 	<p>Adaptimi i fëmijëve me jetën kolektive, ndjeshmëria për komunikim përmes të folurit, gjuhës së shenjave, bilingualizmit, mimikës dhe perceprimit vizuel, komunikimi alternativ etj.</p> <p>Fëmijët dinë të emërtojnë gjësendet nga shitorja, komunikimi me shokët e grupit dhe me të moshuarit. Kuptojnë prezantimet gojore. Dëgjojnë tinguj dhe fjalë të ndryshme.</p>
Të folurit në funksion gjuhësor	<ul style="list-style-type: none"> – Zhvillimi procesit të të folurit dhe mundësia e të lexuarit nga buzët. – Njohja me figurën e fjalës pa vështruar çdo shkronjë veç e veç. – Ushtrime të leximit me gojë me fjali të shkurta, fjalë, rrokje, tinguj, shkronjë, tekste të shkurta etj. – Të folurit aktiv në grup, prezantimet gojore dhe rregullat e komunikimit 	<p>Fëmijët shqiptojnë në mënyrë të drejtë rrokjet, tingujt dhe shkronjat.</p> <p>Kuptojnë të folurit në grup duke respektuar rezultatet gjatë komunikimit</p> <p>Shqiptojnë drejtë tingujt,</p>

	<ul style="list-style-type: none"> _ Pasurimi i të gjuhës me fjalë dhe me shprehje të reja _ Pasurimi dhe zgjerimi i komunikimit joverbal përmes gjuhës së trupit _ Leximi i ilustrimeve, fotografive, figurave, vizatimeve dhe objekteve të ndryshme 	<p>fjalët, fjalitë e thjeshta, duke pasur kujdes intonacionin e tyre.</p> <p>Përvetësojnë ndjenjat joverbale përmes gjuhës së shenjave, bilingualizmit, mimikës perceptimit vizual..</p> <p>Lexon përmes shenjave dhe mbishkrimeve me ndalesa , vërejtje , urdhëresa etj</p>
<p>Te folurit në funksion të zgjerimit të leksikut</p>	<ul style="list-style-type: none"> _ _ Aktiviteti :”<i>Kalendari im</i>”. Në kalendari pasqyrohen ditët e javës. _ Aktiviteti: <i>Lidhja e objekteve me emërtimet dhe funksionet e tyre</i> (termometër, çekan , llambë). _ Aktiviteti: <i>Ndërveprimi</i>, bashkëpunimi i fëmijëve me njëri- tjetrin në grup dhe manipulimi me materialet për zhvillimin e aftësive të shkrim-leximit. _ Lojë dramatike: Përmes lojës fëmijët komunikojnë me njëri- tjetrin, shprehin mendimet e tyre dhe arrijnë të bashkëpunojnë e të zgjidhin probleme të ndryshme. 	<p>Fëmijët dinë të plotësojnë me tiketa për ditën, motin dhe datën, duke i ndryshuar tiketat që paraqesin motin, ditën dhe datën. Fëmijët dinë të bëjnë lidhjen e objektit me emërtimin dhe funksionin e tij.</p> <p>Fëmijët dinë të bashkëpunojnë me anëtarët e grupit të vogël.</p> <p>Fëmijët diskutojnë dhe bashkëpunojnë me grupin dhe përmes grupit afirmohen në aspektin e individualitetit të tyre.</p>

Të folurit	<ul style="list-style-type: none"> – Aktivitetet e të folurit, gjuhës së shenjave (mimikës dhe gjestikulacioneve), prezantojnë mesazh, kundërshtim, dëshirë etj.. – Të folurit aktiv me fëmijët; pasurimi i fjalorit e tyre me fjalë- mimikë (gjuhë e shenjave) dhe shprehje të cilat lidhen me përditshmërinë në fushat e ndryshme të jetës. – Aktivitete: Ritregim i përrallëzave, përrallave, gjëegjëzave, tregimeve të shkurta, pjesëve dramatike etj. 	<p>Arrijnë marrëveshje dhe kuptohen në grup, duke respektuar rregullat e sjelljes dhe të komunikimit.</p> <p>Përmes imitimeve dhe tregimeve të fëmijëve, ata janë në gjendje të luajnë role nga tregimet e zgjedhura nga fëmijët.</p> <p>Nxënësit përvetësojnë ndjenjat joverbale përmes gjuhës së shenjave- mimikës dhe vëzhgimit të tyre.</p>
-------------------	---	---

Aktiviteti: Socializimi i fëmijës (35 orë në vit)

Objektivat:

- Fëmijët të shpjegojnë dhe të gjykojnë për kërkesat e tyre dhe të identifikojnë dhe zgjerojnë detyrat e punës .
- Fëmijët të planifikojnë dhe të realizojnë sjelljet për situata të ndryshme në shoqëri duke u krahasuar me shokët e tyre, me prindërit dhe me të moshuarit (më të vjetrit).
- Të përshkruajnë ndjenjat e të bukurës në natyrë, për atë se çka njeriu mund të krijojë si dhe të përshkruajnë dhe të ndryshojnë rregullat në natyrë.

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
Përshtatja në jetën grupore	<ul style="list-style-type: none"> – Pjesëmarrja në grupe të përbashkëta. – Identifikimi i veçorive personale dhe të tjerëve. – Ndihma reciproke: veshja, kryerja e detyrave edukative etj – Adaptimi (përshtatja) e fëmijëve në vendin e vet në kuzhinë, në dhomën e fjetjes, në hapësirën për punë, në lojë etj. 	<p>Nxënësit dinë t'i përshtaten jetës në konvikte shkollore.</p> <p>Nxënësit dinë të vishen si duhet dhe të kryejnë detyra</p>

		të përbashkëta.
Edukimi për mirësjellje dhe përshtatja kulturore	<ul style="list-style-type: none"> _ Identifikimi i fjalëve për mirësjellje: ju lutem, urdhëroni, më falni, faleminderit etj. _ Falënderimi për ndihmën e tjetërkujt, përshëndetja gjatë ardhjes dhe shkuarjes së edukatores, personelit, drejtorit, vizitorëve etj. _ Përshëndetja e personit të njohur gjatë takimit (në shkallë, në rrugë, në oborr etj.)Përshëndetja me prindërit dhe të afërmit gjatë vizitave të ndryshme. Lirimi i vendit më të vjetërve. _ Shprehitë e nxënësve që ndërmjet tyre të sillen mirë, të mos shtyhen gjatë rreshtimit, të mos rrihen, të mos e largojnë karrikën e shokut etj. _ Sjellja në mënyrë të kulturuar para tavolinës: mos të vendosen bërrylat mbi tavolinë, të mos flitet me gojën plotë, ushqimi të merret me pajisjet për ngrënie, të hahet me kujdes në mënyrë që mos të përlyhen rrobat, mbeturinat të hidhen në vend të caktuar e jo çdo kund etj. _ Në racion ushqimor gjatë ditës të shkohet; i larë dhe me duar të pastra, ngadalë, mos të vrapohet, pas ushqimit me leje të edukatorit të largohen nga kuzhina. 	<p>Nxënësit kuptojnë se çka është mirësjellja dhe si duhet të sillen. Në mënyrë të kulturuar e përshëndesin edukatorin, mësuesin prindin etj. Janë të pastër dhe të kujdesshëm për ushqimin ditor sipas racioneve.</p> <p>Njohin dhe kuptojnë sjelljet e pranueshme në mjedisin jetësor dhe sillen konform tyre.</p>
Zhvillimi i pavarësisë së fëmijës	<ul style="list-style-type: none"> _ Aftësimi i fëmijëve për veshje dhe zhveshje të pavarur të rrobave. _ Aftësimi i fëmijëve për marrjen e ushqimit në mënyrë të pavarur dhe përdorimi në mënyrë të rregullt i mjeteve për ngrënie. _ Zhvillimi i shprehive për vetëshërbim dhe kthimi i mjeteve të përdorura në vendin e vet. _ Njohja e mjeteve të veta, të vendit dhe rregullave të konviktit shkollor. _ Njohja e vendeve se ku kalohet rruga në anën tjetër. _ Formimi i vetëdijes për kujdes të veçantë lidhur me përdorimin e shkrepsës, mosprekja e barërave, mjeteve elektrike, mjeteve që ndizen lehtë etj. _ Ushtrime (stërvitje) se si të kërkohet ndihma në fatkeqësi të ndryshme. 	<p>Identifikojnë, kuptojnë dhe gjykojnë sjelljet e papranueshme në mjedisin social.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> _ Vizatimi i formave të rrumbullakëta, katrore apo trekëndore (balonave, rrotave, rrethojave, kukullave, sharrave etj.). _ Formësimi i sendeve të thjeshta nga letra, të letrave me ngjyra të ndryshme, 	<p>Krijojnë produkte të artit figurativ me mjete e materiale të ndryshme.</p>

Aftësimi për komunikim vizual	leshit, si dhe shumë fryteve të ndryshme të thata si dhe materialeve të ndryshme të afërta me interesimet dhe kureshtjen e fëmijës., – Punimi i kolazheve të thjeshta. – Aftësimi i fëmijëve për vlerësimin estetik duke i krahasuar punimet e veta me të tjerëve (zhvillimi i kritikës dhe vetëkritikës).	Krahasojnë produktet e artit figurativ për nga përmbajtja, madhësia, ngjyra, pozita e elementeve etj.
--------------------------------------	--	---

Aktiviteti: Edukimi higjienik-shëndetësor dhe fizik (17 orë në vit)
Objektivat:

- Identifikimi i kushteve për rritje dhe zhvillim normal të fëmijës dhe zhvillimi i shprehive higjienike.
- Pasurimi i njohurive elementare higjienike dhe njohja e veshjeve të përshtatshme për ushtrimet fizike.
- Zhvillimi i rregullt i lëvizjeve fillestare dhe koordinimi i lëvizjeve të trupit, duarve, këmbëve, drejtpeshimit.
- Shpjegimi për kapacitetin vital të mushkërive të cilat zvogëlohen për shkak të pasivitetit të organeve shqiptuese.
- Njohja, kuptimi dhe aplikimi i masave themelore të sigurisë së shëndetit fizik.
- Inkurajimi për pavarësimin e fëmijëve ndaj higjienës personale dhe kujdesit ndaj shëndetit të tyre.

Për realizimin e këtyre objektivave duhet kërkuar:

- Zhvillimi i shprehive kulturo-higjienike të fëmijët (edukatorëve, kuzhinierëve, servueseve, e të tjerëve);
- Zgjedhja e mobileve të përshtatshme (sipas madhësisë dhe ngjyrës) dhe i mjeteve përkatëse (sipas moshës);
- Sigurimi i ushqimit të shëndoshë dhe shpërndarja e barabartë e aktiviteteve dhe e kohës pushimit;
- Veshja e fëmijëve në mënyrë praktike dhe të thjeshtë dhe përshtatja sipas kushteve të motit;
- Mbajtja e rregullt e bashkëpunimit me mjekun dhe së paku dy herë në vit të bëhet kontrollimi sistematik i fëmijëve;
- Sigurimi i kushteve të përshtatshme higjienike sipas rregullave dhe normave për entet parashkollore;
- Faktorë natyrorë: dielli, ajri, uji (së paku tri orë në ditë në ajër të pastër, në diell sa më shumë kur është e mundur, pastrimi i trupit sipas regjimit të konviktit shkollor).

TËRËSIT Ë	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
----------------------	--------------------	-----------------------------------

TEMATI KE		
Zhvillimi i shprehive fillestare të higjienës	<ul style="list-style-type: none"> – Larja e duarve para dhe pas ngrënies, larja e fytyrës në mëngjes, larja e dhëmbëve, krehja e flokëve, larja e tërë trupit dhe e flokëve një here në javë dhe sipas nevojës; mirëmbajtja e higjienës dhe mirëmbajtja e flokëve, gojës, duarve; përdorimi i faculetave. – Pirja e ujit apo e lëngjeve bëhet vetëm me gotë personale. – Përdorimi i peshqirit dhe i brushës personale të dhëmbëve. – Larja e pemëve, përdorimi i drejtë i mjeteve sanitare dhe larja e duarve pas përdorimit. – Palosja e rrobave para gjumit, vendosja e këpucëve në vend të caktuar, ecja vetëm me papuçe. – Kujdesi ndaj fëmijëve që frikohen nga errësira, ndaj atyre që i thithin gishtat e dorës dhe ndaj atyre që përmirren gjatë natës. – Veshja, mbathja, larja e fytyrës dhe e duarve, krehja e flokëve pas etj. – Kujdesi për mos spërkatje të dyshemesë dhe bërja me dije se çfarë fatkeqësie mund të shkaktohet nëse i rrëshqet këmba në dyshemenë e lagur. – Emërtimi i mjeteve që përdoren për higjienë si dhe përdorimi i tyre në mënyrë të drejtë. – Shprehia që fëmijët të jenë gjithmonë të pastër dhe me kujdes t’i ruajnë gjërat e veta (kompletin higjienik, lojërat, etj) – Vendosja e lojërave në vendet e veta. 	<p>Fëmija din të mbajë higjienën personale me mjetet e veta personale, bie në gjumë dhe zgjohet nga gjumi në kohë të caktuar, mban të pastra rrobat dhe veshmbathjet personale.</p> <p>Dinë për përkujdesje dhe mirëmbajtje të dyshemesë. Emërtojnë mjetet për higjienën Kanë shprehitë për pastërti dhe për ruajtje të gjërave personale</p>

Aktiviteti: Koha e lirë dhe rekreacioni (35 orë në vit)

Objektivat:

- Stimulimi për zhvillimin e fizik të trupit dhe motorikës.
- Inkurajimi për zhvillimin gjuhësor dhe të komunikimeve tjera për përdorimin efikas dhe kreativ të gjuhës, që më vonë të ndihmojnë në lexim dhe shkrim

- Organizimi i kohës së lirë (forcimi i shëndetit, shëtitja në ajër të pastër, socializimi i fëmijës me rrethin), fitimi i përvojave të reja, zhvillimi i dashurisë ndaj natyrës etj.
- Njoftimi me njerëz të rrethinës ku jeton.
- Organizimi i lojërave argëtuese në forma të ndryshme.
- Pasurimi i jetës emocionale, nxjerrja nga vetmia, krijimi i atmosferës së mirë në shoqëri, zhvillimi i të menduarit.
- Zhvillimi i të komunikimit përmes mimikës dhe shenjave identifikuese nga çdo situatë e paraqitur.

TËRËSITË TEMATIK E	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
Lojërat	<ul style="list-style-type: none"> – Lojërat për ushtrime të të dëgjuarit, – Lojërat krijuese (“ murimi” me katror me ngjyra, “udhëtimi” me tren apo autobus, ndërtimi i shumë formave në zall, fëmijët vajzat e përmbajnë punën e nënave të tyre, renditja e fryteve të ndryshme,), – Imitimi i situatave nga jeta e përditshme apo nga vizioni tyre. Nga ajo se si luan fëmija, si e organizon lojën, si i shfrytëzon lojërat, edukatori nxjerrë shumë përvoja se si fëmija ndihet në mjedisin e tij, a është i vetmuar, si i kupton marrëdhëniet me të tjerët etj. – Çka është mirë të dimë për fëmijën që të zbatojmë tretmanin edukativ adekuat. – Lojërat didaktike dhe lojërat për zhvillimin e të folurit (shfrytëzohen për ushtrimin e të vërejturit, të mbajturit në mend, imagjinatën, elasticiteti i mekanizmit foljor, foto çifte, foto dhe materiale të ndryshme për bashkim dhe shkatërrim, domino, konstruktori, shkopinj, katrore, lojërat për zhvillimin e formave të ndryshme të organeve të aparatit të të folurit, fryrja e balonave etj. – Lojëra për zhvillimin e të vërejturit përmes shqisave (njohja e ngjyrave dhe formave të ndryshme, madhësive dhe vendit të mjetit) – Lojërat për zhvillimin e paraqitjeve dhe kuptimeve matematikore (numërimi i 	<p>Fëmijët dinë të luajnë me lojëra kreative dhe të nxjerrin mesazhin edukativ të tyre.</p> <p>Imitojnë personazhet e lojërave të ndryshme dhe identifikojnë personazhet me shokët e grupit apo të klasës.</p> <p>Njeh shprehjet matematikore (numërimin, pak, shumë, lartë, poshtë, përpara, prapa, i gjatë, i</p>

	<p>gjësendeve për rreth, numërimi i katrorëve, shkopinjve dhe gjësendeve tjera, sa herë e gjuajmë topin, sa herë lart dhe sa herë poshtë etj.), ku këto lojëra në të njëjtën kohë nevojiten edhe si ushtrime për zhvillimin e të shprehurit me gojë..</p> <p>– Lojëra për gjetjen e mbishkrimeve të ndryshme nga figura të ndryshme.</p>	shkurtër, i madh, i vogël etj)
Shëtitjet dhe vizitat	<p>– Shëtitjet në rrethinën e afërt ku fëmija i vëzhgon sendet dhe dukuritë natyrore si dhe ndryshimet që ndodhin me to në kushte të ndryshme kohore (pranverës, verës, vjeshtës apo dimrit, para dite, pas dite).</p> <p>– Shëtitjet në rrethinë më të largët (ushtrime të ndryshme të tolerancës dhe njohja e jetesës në rrethinën e vet) ku fëmijët dërgohen në park, kopsht zoologjik, në fusha sportive, në natyrë, në stacion hekurudhor dhe të autobusëve etj.</p> <p>– Vizita e teatrit të kukullave</p> <p>– Vizita e kinemave.</p> <p>– Vizita e bibliotekës.</p> <p>– Vizita e monumenteve historike dhe kulturore (p.sh: Vizita e Muzeut të Lidhjes së Prizrenit etj)</p> <p>– Vizita e ekspozitave të ndryshme.</p> <p>– Vizita e kopshteve të fëmijëve dhe vizita tjera nëse ka nevojë.</p> <p>– Vizitë stadiumit të qytetit etj.</p>	<p>Fëmijët njohin stinët e vitit dhe dinë se si ndodhin ndryshimet kohore.</p> <p>Organizimi i vizitave për fëmijë për zgjerimin e njohurive të tyre</p> <p>Organizimi i vizitave të ndryshme kolektive me fëmijët në atë mënyrë që ata të jenë të bashkuar në rresht dhe në grupe të vogla.</p>

Aktiviteti: Edukimi për punë dhe detyrat e punës
Objektivat:

(17 orë në vit)

- Inkurajimi për kërshtëri, shpirt hulumtues, intuitë dhe imagjinatë dhe zhvillim të mendimit të pavarur.
- Përshkrimi dhe përgatitja psikike e fëmijës për kryerjen e detyrave të ardhshme (në fillim në bazë të lojës, e pastaj aftësimi që loja të diferencohet nga aktiviteti i punës së veçantë).
- Identifikimi i shprehive për vetëshërbim.
- Planifikimi i ndihmës gjatë punës së të tjerëve .

- Identifikimi i zhvillimit të interesimit të fëmijëve për punën e të rriturve.
- Zgjerimi i pavarësisë, durimit, dëshirës dhe kualiteteve të tjera pozitive.

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
Bazat fillestare të punës dhe ndihmesa të rriturve	<ul style="list-style-type: none"> – Dhënia e ndihmës të rriturve (dhënia e ndihmës atij që punon , ndihma rreth vendosjes së tavolinës, vendosja e ndonjë mjeti në vend të caktuar, marrja pjesë në përgatitjen e ndonjë aktiviteti të përbashkët etj.). – Rregullimi i vendqëndrimit, kujdesi ndaj oborrit të shkollës, kujdesi ndaj shtazëve shtëpiake, rregullimi i veglave të cilat nevojiten gjatë lojës etj.). – Zhvillimi i të folurit përmes gjuhës së shenjave- mimikës dhe gjestikulacionit. 	<p>Fëmijët janë të aftë t'u ndihmojnë të rriturve.</p> <p>Fëmijët janë të pavarur në disa aktivitete të përditshme shkollore dhe jashtëshkollore.</p> <p>Të folurit përmes gjuhës së shenjave (mimikës dhe gjestikulacionit)</p>
Shprehitë, edukimi dhe zhvillimi i dashurisë ndaj punës	<ul style="list-style-type: none"> – Zhvillimi i dashurisë ndaj punës, zhvillimi i shprehive dhe shkathtësive ndaj punës. – Arritja e aftësive organizative dhe praktike nëpërmjet arsimimit teknik bashkëkohor. – Aftësimi për punë të pavarur. – Arritja e shprehive që të vlerësohet njeriu që punon dhe prodhon. – Edukimi që të punohet në mënyrë kolektive. – Zhvillimi i ndjenjës së kënaqësisë për punën e vet dhe suksesin e punës së përbashkët. – Edukimi për qëndrueshmëri, këmbëngulje, disiplinë dhe vetiniciativë për kryerjen e detyrave të punës. – Shprehia e përdorimit të mjeteve të thjeshta për punë. 	<p>Fëmijët dinë rëndësinë e punës dhe vlerat e dobisë së saj.</p> <p>Fëmijët dinë për:</p> <ul style="list-style-type: none"> – edukimin për punë në ekip dhe në grup të madh, – edukimin në mënyrë kolektive , – përdorimin e mjeteve të thjeshta për punë

REZYME

Zhvillimi i planit dhe programit të punës edukative mbështetet mbi bazën e një procedure të mirëfilltë shkencore, si nga forma, qasja metodologjike, organizimi dhe ndërtimi i përmbajtjes së aktiviteteve, ashtu edhe nga parashtrimi i rezultateve të të nxënit. Edukimi i fëmijëve në konvikte konsiston në zhvillimin e aspektit shëndetësor e fizik, emocional, mendor e social të tyre. Filozofia e edukimit të fëmijëve në konvikte konsiston në respektimin e karakteristikave të përgjithshme të moshës së tyre. Njëkohësisht afirmohet respektimi i dallimeve individuale midis fëmijëve me potencialin zhvillimor të tyre, cilësinë dhe tempon e zhvillimit, specifikat e të nxënit, nivelin dhe cilësinë e njohurive, shkathtësive, shprehive të tyre etj. Këto karakteristika janë kryesisht individuale dhe nga arsyeja se nxitet nga specifikat sociale dhe fizike në familje, ato në institucionet parashkollore shumë të larmishme, mjedisi shoqëror specifik i fëmijës etj.

Edukimi në konvikte duhet të kuptohet si ndihmë që u jepet prindërve për edukimin e fëmijëve të tyre dhe jo si kompensim për edukimin familjar. Duhet theksuar se një klimë e përshtatshme, e cila do të përkujtonte klimën familjare, nuk varet vetëm nga format organizative dhe nga përmbajtjet e jetës në konvikt, por varet para se gjithash nga njerëzit, të cilët do të jenë në gjendje të shkaktojnë atmosferë të përshtatshme dhe situata të volitshme, të ngjashme me ato në familje, edhe pse as edhe vetë familja nuk është gjithmonë në gjendje që të krijojë klimë të përshtatshme.

Për një zhvillim sa më të gjithanshëm të personalitetit të fëmijëve në konvikt është i nevojshëm mjedisi konviktor që ofron ngrohtësi, dashuri dhe siguri. Qoftë edhe konvikti më modern me gjithë kujdesin e tij pedagogjik, psikologjik, mjekësor e social, nuk mund të mënjanojë mungesat në zhvillimin social e emocional, në qoftë se nuk siguron një klimë të tillë edukimi, e cila përmbush nevojat e nxënësve.

Edukimi në konvikt do të duhej të imitonte edukimin në familje dhe të krijohen situata dhe pozita që janë të ngjashme me jetën në familje dhe të kompensohen jo vetëm funksionet edukative të familjes, por duhet të kompensohet edukimi dhe vetë prindërit. Në jetën konviktoze ekzistojnë kushte për krijimin e strukturave të fuqishme sociale të grupeve formale, të krijuara prej nesh, të mbështetura dhe që i njohim, dhe joformale, të krijuara në mënyrë të mëvetësishme dhe shpesh të panjohura për edukatorin, të cilat të shumtën e rasteve shquhen për një shkallë të lartë të lidhshmërisë dhe prandaj kanë një veprim të caktuar si grup mbi individin.

Grupimi sipas kriterëve formale ka për qëllim që në jetën e përbashkët të krijohen mundësi për t'u kuptuar sa më mirë ndërmjet veti dhe që të bëhet një punë sa më e mirë edukative. Pikërisht për këtë shkak, në rastin e formimit të grupeve, duhet të kemi parasysh gjininë, moshën e fëmijëve, llojin e shkollës, shkallën e inteligjencës, zhvillimin fizik, shkallën e caktuar të çrregullimit emocional dhe të sjelljes dhe gjendjen shëndetësore.

Struktura heterogjene e anëtarëve të grupit, në një anë duhet të mundësojë marrjen për sipër të pozitave e të funksioneve të ndryshme në kuadër të bashkësisë heterogjene, ndërsa, në anën tjetër, duhet të aktualizojë e të konkretizojë problemet e adaptimit dhe kësodore

të ofrojë një pikëmbështetje solide për të ushtruar ndikime pedagogjike mbi personalitetin e fëmijës duke pasur parasysh veçoritë e zhvillimit fizik dhe psikik në këtë moshë.

Realizimi i qëllimit të këtij plani dhe programi edukativ do të varet nga puna e përkushtuar e edukatorëve, të cilëve edhe u dedikohet ky plan dhe program i punës edukative.

ARSIMI FILLOR- NIVELI I PARË

Aktiviteti: Nxënësi në konviktin shkollor (20 orë në vit)

Objektivat e përgjithshme:

- Edukimi sistematik për krijimin e marrëdhënieve në mes të nxënësve.
- Arritja e shprehive shëndetësore-higjienike, ruajtja e shëndetit dhe zhvillimi i aftësive fizike.
- Aftësimi për marrëdhëniet shoqërore dhe ndërtimi i marrëdhënieve të drejta në mes të nxënësve.
- Formimi i shprehive të punës, aftësive organizative dhe nxitja e punës krijuese
- Kultivimi i kulturës së sjelljes, zhvillimi i shijes estetike dhe kreativitetit në punë
- Aftësimi për aktivitete rekreative në kohë të lirë.
- Aftësimi për vetedukim dhe nxitja për punë sistematike.
- Kujdesi ndaj traditës së konviktit shkollor
- Aftësimi i nxënësve për të nxënë gjatë gjithë jetës.

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
	- Jeta kolektive, sjellja sipas rregullave të konviktit, orientimi i nxënësve në konvikt	Nxënësit adaptohen në

Nxënësi në konviktin shkollor	(hapësinor dhe kohor); të zgjuarit gjumi, mëngjesi, përgatitja për fillimin e mësimit, dreka, aktivitete në grupin edukativ, darka, etj. - Zhvillimi i shprehive disiplinore, respektimi dhe realizimi i kërkesave të edukatorëve dhe të nxënësve kujdestarë.	jetën kolektive dhe dinë të organizojnë jetën kolektive
Sjellja kulturore	- Përshëndetja: midis nxënësve, me edukatorin, me arsimtarët, me mysafirët etj. - Zhvillimi i shoqërisë (bashkëpunimi i fëmijëve në realizimin e detyrave ditore, mënjanimi i mosmarrëveshjeve eventuale etj.) - Zhvillimi i marrëdhënieve të drejta ndaj fëmijëve të vegjël, ndaj të moshuarve dhe ndaj të sëmurëve. - Ndërtimi i marrëdhënieve të drejta ndaj punës dhe detyrave të punës (kryerja e rregullt e detyrave shkollore, detyrave të konviktit etj.) , ndaj pasurisë (mjeteve të shkollës, mjeteve për higjienë në konvikt, ruajtja dhe kujdesi ndaj inventarit në vendet ku jetojnë dhe punojnë fëmijët etj.), - Aftësimi i fëmijëve gjatë komunikimit gojor e cila do t'u nevojitet për kontakte me fëmijë të tjerë të mjedisit,	Nxënësi din të përshëndesë, të ndihmojë kolegët, të vegjëlit dhe të moshuarit, të ketë marrëdhënie të drejtë ndaj detyrave, ndaj pasurisë së shkollës, të kontaktojë me nxënës tjerë të cilët nuk kanë nevoja të veçanta.
Edukimi në frymën e dashurisë ndaj atdheut	- Besa dhe bujaria shqiptare - Tradita e të parëve tanë - Personalitetet e shquara të rilindjes kombëtare	Nxënësi din se çka është besa, tradita si dhe dinë për shumicën e personaliteteve të shquara të rilindjes
Zhvillimi dhe kujdesi i lidhjeve pozitive emotive të fëmijës	- Afërsia e nxënësit me edukatorin (ndërtimi i besimit dhe liria e të shprehurit që nxënësi t'i drejtohet edukatorit edhe kur ka nevojë për ndihmë). - Kultivimi i dashurisë ndaj prindërve dhe pjesëtarëve të tjerë të familjes. - Njoftimi me vendin e punës së prindërve (çka punon, si punon, nderimi ndaj angazhimit të prindërve)	Që nxënësi ka të kultivuar dashurinë ndaj prindërve, edukatorëve dhe pjesëtarëve tjerë të familjes
Aktivitete tjera	- Ushtrime me fëmijët me vështirësi në të dëgjuar mbi respektimin e rregullave të komunikacionit, njoftimi me shenjat e komunikacionit të cilat janë parësore për lëvizje të sigurt (semafori, vijat e bardha për kalim, trotuari, polici për rregullimin e komunikacionit etj.) . - Kultivimi i sjelljes së mirë gjatë shëtitjeve dhe në vende publike.	Nxënësi din shumicën e rregullave të komunikacionit Nxënësi ka të

	<ul style="list-style-type: none"> - Aftësimi i nxënësve në vlerësimin e sjelljeve negative dhe udhëzimi në kritika shoqërore. - Zgjidhja e vështirësive në lidhje me suksesin e nxënësit. - Organizimi i garave në dituri, në disiplina, në rezultatet e punës në seksione të ndryshme të aktiviteteve të lira. - Përgatitja për kremte të ndryshme (rregullimi i hapësirave, veshja e rrobave solemne, pjesëmarrja dhe angazhimi i tyre në program etj.), 	kultivuar sjelljen e mirë në lokalet shkollore dhe jashtë sajë
--	--	--

Aktiviteti: Edukimi intelektual dhe ndërtimi i të folurit dhe gjuhës (140 orë në)

Qëllimi:

- Pasurimi i dijes së fëmijëve rreth dukurive natyrore dhe shoqërore
- Zhvillimi i shprehive të punës, motivimi për të arriturat dhe për vetë edukimin.
- Zhvillimi i aftësive intelektuale: kujdesi, imagjinata, ëndrrat, mendimi kritik etj.

Objektivat:

- Zhvillimi dhe thellimi i motivacionit për arsimimin dhe kulturën e fëmijëve me nevoja të veçanta
- Zhvillimi i aftësive logjike, të mbajturit në mend, pavarësisë në reprodukim dhe të mendimit abstrakt.
- Zhvillimi i aftësive analitike dhe sintetike të vrojtimit të sendeve dhe të dukurive në natyrë dhe shoqëri.

TËRËSITË TEMATIKE	VEPRIMTARI ZBATUESE	REZULLTATET E PRITSHME
Organizimi i mësimin, vëzhgimi dhe ndihma profesionale. Zhvillimi i aktiviteteve praktike. Zhvillimi i të folurit dhe pasurimi i leksikut të nxënësve.	<ul style="list-style-type: none"> - Organizimi i mësimin për zotërimin e përmbajtjeve nëpërmjet orëve të mësimin dhe dhënia e udhëzimeve profesionale për mësim dhe përgatitje për shkollë. - Përcjellja e përparimit të nxënësve në shkollë në zhvillimin e të folurit dhe zotërimi i diturive nga lëndët tjera. - Organizimi dhe ndihma profesionale për nxënës me vështirësi në të nxënë (me angazhimin e mësimdhënësit special, ekspertit, psikologut, pedagogut, punëtorit social dhe me organizimin e 	Nxënësit përsërisin dhe zotërojnë njohuritë teorike në praktikë. Nxënësit planifikojnë dhe organizojnë aktivitete të ndryshme praktike. Organizojnë ndihmën dhe përkrahjen profesionale për

	mësimi plotësues),	nxënësit me vështirësi në të nxënë
--	--------------------	------------------------------------

Aktiviteti: Edukimi estetik (37 orë në vit)

Qëllimi:

- Zhvillimi dhe formimi i ndjenjës estetike të nxënësit në të gjitha llojet e formave të aktiviteteve në natyrë, në punë, në art, në mesin shoqëror dhe në kohë të lirë.
- Aftësimi i nxënësve në aktivitetin e krijimtarisë estetike në realizimin e nevojave, zhvillimi i ndjenjës dhe formimi i aftësive në mënyrë që jeta dhe puna e tyre të jenë të plotësuar me përmbajtje të vlerave estetike.

Objektivat:

- Zhvillimi i përjetimeve estetike dhe vlerësimet për të bukurën.
- Formimi i shijes estetike dhe i mendimit kritik për zbulimin dhe shfrytëzimin e të bukurës.
- Organizimi sistematik për krijimtari estetike.
- Zhvillimi i aftësive praktike dhe futja e të bukurës në jetën dhe punën e përditshme.

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
Rregullimi estetik i konviktit shkollor:	<ul style="list-style-type: none"> - Angazhimi i nxënësve në jetën dhe punën estetike në konviktin shkollor. - Estetika e ambientit të punës për rekreacion. - Kultivimi i luleve në hapësirat e konviktit shkollor. - Rregullimi i këndeve për secilin aktivitet, ndihma ndërmjet veti dhe garimi në mes të grupeve. - Zhvillimi i sjelljes estetike në kuzhinë, në tavolinë, gjatë shtruarjes së tavolinës dhe gjatë shërbimit. 	Nxënësi është i aftë të perceptojë të bukurën.
Rregullimi i konviktit shkollor dhe i oborrit që na rrethon	<ul style="list-style-type: none"> - Tregimi i interesit për të bukurën e ambientit që na rrethon. - Pamja estetike e oborrit shkollor dhe rregullimi i disa pjesëve të tij. - Rregullimi i lulishteve dhe nxitja për të bukurën. 	Nxënësit angazhohen në mirëmbajtjen e kopshtit shkollor

<p>Nxitja e aftësive për zhvillimin elementar të të vërejturit për të bukurën, për të vërtetën objektive në natyrë, në punë, në sjellje, në jetën e përditshme etj.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Shembulli personal për sjellje të bukur. - Zhvillimi i aftësive të përjetimit për të bukurën në bazë të interesimit të fëmijëve. - Zhvillimi i ndjeshmërisë për dallimin në mes të bukurës dhe të shëmtuarës. - Mirësjellja në mënyrë individuale, grupe apo kolektive. - Sjellja e mirë në grupin edukativ, në seksione, në lojë apo në gara të përbashkëta. - Bukuria e marrëdhënieve ndërnjerëzore. - Kultivimi i sjelljes së mirë në familje, shkollë, konvikt etj. - Kultivimi i marrëdhënieve të mira të nxënësit ndaj arsimtarit dhe edukatorit. 	<p>Nxënësi din të çmojë sjelljen e mirë dhe të bukurën.</p>
<p>Nxënësi dhe ndërtimi i sjelljes së mirë</p>	<ul style="list-style-type: none"> _ Vlerësimi i vetive pozitive të nxënësit. _ Veshja estetike në raste të veçanta, mbajtja dhe ruajtja e gardërobës. _ Sjellja e bukur e nxënësve pranë tavolinës, mënyra e të ushqyerit . _ Pamja estetike e shkrimit si element i edukimit të mirë. _ Zhvillimi i leximit dhe i recitimit të mirë. _ Zhvillimi i mendimit për të shprehurit e bukur. _ Zhvillimi i dashurisë ndaj kafshëve. _ Prerja e vizatimeve të ndryshme nga fletët me ngjyra dhe ngjitja në fletore. _ Përgatitja e sendeve të ndryshme nga plastelina. _ Modelime të ndryshme me anë të telit. _ Dhurata për mësuesin (7 Marsi), për nënën (8 Marsi), për shokët me rastin e ditëlindjeve (përgatitja dhe paketimi i bukur), vizatime të punuara nga nxënësit. 	<p>Nxënësit dinë të vishen dhe të mbathen si dhe të sillen mirë dhe bukur rreth tavolinës.</p> <p>Nxënësit dinë të lexojnë bukur, të recitojnë dhe të shprehen bukur.</p> <p>Nxënësit dinë të vizatojnë dhe të përgatisin gjëra të ndryshme nga plastelina.</p>
<p>Vizatimi</p>	<ul style="list-style-type: none"> _ Vizatime sipas zgjedhjes së nxënësve (akuarel). _ Vizatimi i ideve të imagjinuara. _ Vizatime me motive të ndryshme nga pjesë të gazetave për fëmijë. _ Vizatimi i orendive shtëpiake. _ Vizatimi i shtazëve shtëpiake. 	<p>Nxënësit dinë t'i dallojnë ngjyrat dhe të vizatojnë sipas motiveve të ndryshme.</p>
<p>Manifestime tjera</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Shikimi i filmave vizatimorë dhe vizita e teatrit të kukullave. - Shikimi i filmave dhe vënia në pah e të bukurës. - Festimi i ditëlindjes dhe vënia në pah e përjetimeve të bukura. 	<p>Nxënësit komentojnë përmbajtjen e filmave dhe të shfaqjeve teatrale.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Kujdesi i fëmijëve për vështrim për të mirën gjatë shikimit të filmave për fëmijë dhe shfaqjeve teatrale. - Krijimi i ndjenjës për përjetime të mira gjatë festave të ndryshme shtetërore. 	
--	---	--

Aktiviteti: Koha e lirë dhe rekreacioni

(70 orë në vit)

Qëllimi:

- Optimizmi për jetën dhe iniciativa për krijimtari me të cilën siguron ndikim pozitiv në shëndetin mental dhe fizik.
- Zhvillimi dhe formimi i ndjenjës morale të nxënësit në të gjitha llojet e formave.

Objektivat:

- Formimi i shprehive të nxënësve për shkathtësi të marrëdhënieve shoqërore, në kuptim të socializimit të individit.
- Formimi i shprehive të nxënësve për pushim aktiv të përmbushur me lëvizje fizike, sport, lojë dhe vizita të ndryshme.
- Zhvillimi i vetiniciativës dhe individualitetit (në rrethin ku jeton) nëpërmjet zgjedhjes së lirë dhe i përcaktimit për argëtim apo aktivitet sportiv.
- Identifikimi i zbulimeve me të reja të shkencës dhe të teknologjisë, ngjarjet më të reja në vendin tonë, sukseset e njerëzve të ndryshëm të vendit tonë në punë, në jetën sportive dhe zbavitëse.
- Organizimi i garave sportive në nivel rajoni dhe më gjerë.
- Organizimi i nxënësve në jetën kolektive.
- Identifikimi i ngjarjeve të reja historike të popullit tonë.
- Identifikimi i gatishmërisë që fëmija me punën e vet të kontribuojë në ndërtimin e vendit tonë.
- Zhvillimi i mendimit të fëmijët që mësimi dhe puna janë detyra të tyre parësore.
- Ndërtimi i vetive bazë të moralit (shoqërorizimit, rregullave dhe nderimi ndaj të vjetërve).

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
------------------------------	--------------------	-----------------------------------

Lojëra rekreative	<ul style="list-style-type: none"> - Lojëra me lodra me zë. - Lojëra të vogla shoqërore (lojëra me katror, konstruktori i vogël, arkitekti i vogël, elemente për radhitje, radhitja e katrorëve sipas fotove etj.). - Lojërat me lodra lëvizëse (lodra me mbështjellje). - Lojëra imitimi (në familje, në autobus, imitimi i shtazëve – ecja e arushës, si fluturon zogu, vrapimi i qenit, lehja, etj.). - Lojërat lëvizëse (loja me top, ujku dhe qengji, etj,). - Shëtitjet (në rrethinë të afërt dhe të largët nga shkolla, në kopsht zoologjik etj). - Seksione sportive (futboll, hendboll, basketboll, tenis etj). - Seksione kulturo-artistike (ritmike, folklorike,etj). - Grupe dhe seksione në formë të edukimit teknik: seksioni i punës së dorës, grupi i teknikës për të rinjtë (vozitja me biçikletë, rregullimi i shenjave të komunikacionit etj.). 	<p>Nxënësit organizojnë lojëra të ndryshme me lodra të ndryshme së bashku me fëmijët tjerë.</p> <p>Njohuri mbi organizimin e shëtitjeve dhe piknikëve të nxënësve në përshtatje me moshën dhe kërkesat e tyre.</p>
Edukata morale	<ul style="list-style-type: none"> - Edukimi në frymën e humanizmit. - Përgatitja për jetën familjare. - Edukimi në bashkësi dhe për bashkësinë. - Edukimi në frymën e internacionalizmit, - Formimi i qëndrimit të drejtë ndaj punës, - Formimi i qëndrimit pozitiv ndaj vlerave materiale e shpirtërore 	<p>Nxënësit e dinë se çka është humanizmi dhe jeta në bashkësi.</p>

REZYME

Zhvillimi i planit dhe programit të punës edukative mbështetet mbi bazën e një procedure të mirëfilltë shkencore, si nga forma, qasja metodologjike, organizimi dhe ndërtimi i përmbajtjes së aktiviteteve, ashtu edhe nga parashtrimi i rezultateve të të nxënësve. Praktika është burimi, por edhe fillimi i çdo njohurie dhe gjithnjë paraqitet si kriter i së vërtetës, sepse çdo njohuri e fituar verifikohet në praktikë. Në praktikë përmbajtjet teorike kuptohen më mirë. Veç kësaj, ajo edhe mundëson aftësimin e individit për jetë dhe punë. Prandaj, me të drejtë themi se çdo pjesë e përmbajtjes edukative dhe arsimore, që duhet të përvetësohet nga nxënësit, është e lidhur me praktikën, e cila ua bën të mundshme që njohuritë mësimore - edukative të tyre të jenë më të qarta dhe më të kuptueshme. Kjo etapë e punës edukative, për nga karakteri i veprimeve operative të saj, është një proces i angazhimit të përbashkët të edukatorit dhe të nxënësve, i cili rrjedh nga vet karakteri bashkëkohor i organizimit të punës edukative. Mbështetur në këto kërkesa, realizimi i aktiviteteve të ndryshme ndodhet në varësi direkte nga përgatitja paraprake e fëmijëve, që zakonisht ka për qëllim integrimin e fëmijëve në punën dhe përmbajtjet e reja të të gjitha aktiviteteve në konvikt.

Edukimi në konvikte duhet të kuptohet si ndihmë që u jepet prindërve për edukimin e fëmijëve të tyre dhe jo si kompensim për edukimin familjar. Duhet theksuar se një klimë e përshtatshme, e cila do të përkujtonte klimën familjare, nuk varet vetëm nga format organizative dhe nga përmbajtjet e jetës në konvikt, por para se gjithash nga njerëzit, të cilët do të jenë në gjendje të shkaktojnë atmosferë të përshtatshme dhe situata të volitshme, të ngjashme me ato në familje, edhe pse as edhe vetë familja e natyrisht nuk është gjithmonë në gjendje që të krijojë klimë të përshtatshme.

Gjatë përbushjes së kohës së lirë, posaçërisht duhet të kihet parasysh që aktivitetet të mos jenë të njëjlojshme, sepse reduktimi i tyre ndikon negativisht në zhvillimin e personalitetit të të riut dhe në mos organizim. Kërkesa për organizimin e kohës së lirë nuk duhet të zhvillohet si vazhdim i regjimit të punës së përditshme, duke ua marrë nxënësve lirinë e disponimit të tërë kohës së lirë, sepse ajo duhet të kuptohet si lëmë e jetës së tyre e shkarkuar nga detyrimet, por mbi baza demokratike dhe të vetëdijshme të bashkëpunimit, që të jetë në funksion të drejtimit dhe të zhvillimit të plotë të personalitetit të nxënësve.

Për një zhvillim sa më të gjithanshëm të personalitetit të nxënësve në konvikt është i nevojshëm mjedisi konviktor që ofron ngrohtësi, dashuri dhe siguri. Qoftë edhe konvikti më modern me gjithë kujdesin e tij pedagogjik, psikologjik, mjekësor e social, nuk mund të mënjanojnë mungesat në zhvillimin social e emocional, në qoftë se nuk siguron një klimë të tillë edukimi, e cila përbush nevojat e nxënësve.

Edukimi në konvikt do të duhej të imitonte edukimin në familje dhe të krijohen situata dhe pozita që janë të ngjashme me jetën në familje dhe të kompensohen jo vetëm funksionet edukative të familjes, por duhet të kompensohen edhe vetë prindërit. Në jetën konviktoze ekzistojnë kushte për krijimin e strukturave të fuqishme sociale të grupeve formale, të krijuara prej nesh, të mbështetura dhe që i njohim dhe joformale të krijuara në mënyrë të mëvetësishme dhe shpesh të panjohura për edukatorin, të cilat në shumtën e rasteve shquhen për një shkallë të lartë të lidhshmërisë dhe prandaj kanë një veprim të caktuar si grup mbi individin.

Grupimi sipas kriterëve formale ka për qëllim që në jetën e përbashkët të krijohen mundësi për t'u kuptuar sa më mirë ndërmjet veti dhe që të bëhet një punë sa më e mirë edukative. Pikërisht për këtë shkak, në rastin e formimit të grupeve, duhet të kemi parasysh

gjininë, moshën e fëmijëve, llojin e shkollës, shkallën e inteligjencës, zhvillimin fizik, shkallën e caktuar të devijimit, sjelljen dhe gjendjen shëndetësore.

Gjatë drejtimit të bisedave të lira dhe individuale ose në grupe duhet dhënë sqarime, nxitje për nxënës, kurse me punën praktike konkrete ata t'i orientojmë për planifikimin dhe organizimin e kohës së lirë të tyre. Prandaj, me qëllim që koha e lirë e nxënësve të ketë karakter sa më të organizuar, ajo nuk duhet të bie në kundërshtim me kërkesat elementare që shtron kjo fushë edukative e angazhimit të nxënësve.

SHKOLLA E MESME E ULËT – NIVELI I DYTË

Aktiviteti: Edukimi intelektual dhe ndërtimi i të folurit dhe gjuhës (140 orë në vit)

Qëllimi:

- Zhvillimi i shprehive të punës, motivimi për të arriturat dhe për vetedukim.
- Zhvillimi i aftësive intelektuale; kujdesi, imagjinata, mendimi kritik etj.

Objektivat:

- Zhvillimi dhe thellimi i motivacionit për arsimimin dhe kulturën e nxënësve me nevoja të veçanta
- Zhvillimi i aftësive logjike, i të mbajturit në mend, pavarësisë në riprodhim dhe mendimit abstrakt.
- Zhvillimi i aftësive analitike dhe sintetike të vrojtimit të sendeve dhe të dukurive në natyrë dhe shoqëri.

TËRËSITË TEMATIKE	VEPRIMTARI ZBATUESE	REZULLTATET E PRITSHME
Organizimi i mësimit, vëzhgimi dhe ndihma profesionale Zhvillimi i të folurit dhe	<ul style="list-style-type: none"> - Organizimi i mësimit për zotërimin e përmbajtjeve nëpërmjet orëve të mësimit – dhe dhënia e udhëzimeve profesionale për mësim dhe përgatitje për shkollë. - Përcjellja e përparimit të nxënësve në shkollë në zhvillimin e të folurit dhe zotërimi i diturive nga lëndët tjera. 	Nxënësit përsërisin dhe zotërojnë njohuritë teorike në praktikë.

pasurimi i leksikut të nxënësve	- Organizimi dhe ndihma profesionale për nxënës me vështirësi në nxënie (me angazhimin e mësimit special, ekspertit, psikologut, pedagogut, punëtorit social dhe organizimin e mësimit plotësues),	
---------------------------------	--	--

Aktiviteti: Nxënësit me vështirësi në të nxënë (35 orë në vit)

Objektivat:

- Të kuptuarit e detyrave dhe përgjegjësi i çdo anëtarit të grupit edukativ dhe identifikimi i përgjegjësi për sukseset e grupit në përgjithësi
- Njohja e procedurave të përcaktimit të grupeve për pjesëmarrje në aktivitete të ndryshme.
- Analizimi i shprehive në planifikimin e punës, të çmuarit e kohës dhe detyrat e dhëna të kryhen me kohë.
- Vetëvlerësimi dhe vlerësimi i punës individuale dhe të tjerëve.
- Zhvillimi i mendimit për ruajtjen e pasurisë së vet dhe të shkollës.
- Kuptimi i rregullave shkollore dhe kujdesi për pasurinë individuale dhe të shkollës.

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
Mësimnxënia	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Çfarë duhet bërë që sukcesi ynë të jetë i mirë? ▪ Aplikimi i masave nxitëse (gara, dhurata, lëvdata) ▪ Organizimi i ndihmës dhe i bashkëpunimit ndërmjet nxënësve për arritje të suksesit më të mirë. ▪ Përmirësimi i punës dhe i disiplinës në konviktin tonë. ▪ Fitimi i njohurive të nxënësve dhe vlerësimi i tyre në mënyrë sistematike. ▪ Angazhimi në aktivitete praktike për vrojtim konkret, koncentrim të 	Nxënësi angazhohet për përmirësimin e suksesit individual.
Teknikat e punës		Nxënësit dinë të planifikojnë organizimin e mësimit praktik dhe janë në
Format e punës		
Mjetet		

mësimore	<p>vëmendjes, formim të përfytyrimeve dhe të koncepteve të qarta e të plota në mbështetje të të cilave do të zhvillohet të menduarit analitik dhe abstrakt .</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Përcaktimi dhe harmonizimi i mënyrës së punës më mundësitë dhe kapacitetet e nxënësve, në mënyrë që mësimi të ketë tipare të formës individuale të punës mësimore. ▪ Identifikimi dhe dallimi i profesioneve të reja nga profesionet e vjetra. ▪ Ndikimi i shkencës dhe teknologjisë në jetën e përditshme të njerëzve. 	gjendje t'i aplikojnë shkathtësitë për punë gjatë gjithë jetës.
----------	--	---

Aktiviteti: Edukimi intelektual dhe zhvillimi i të folurit dhe i gjuhës (35 orë në vit)

Qëllimi:

- Aftësimi i nxënësve në të shprehurit e drejtë me gojë dhe me shkrim në gjuhën standarde

Objektivat:

- Zhvillimi i shprehive për mësim
- Aftësimi i nxënësve për shfrytëzim të kohës në mënyrë racionale.
- Motivimi dhe zhvillimi i ambicieve për thellim të arsimimit .
- Aftësimi i nxënësve për shprehje logjike të mendimeve dhe me fjali korrekte.

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
Të folurit përmes shenjave dhe të shkruarit në funksion të përvetësimit të leksikut	<ul style="list-style-type: none"> - Të kuptuarit (nga nxënësit) e rëndësisë së ndërtimit të të folurit dhe shfrytëzimi i ndihmësve të dëgjimit. - Leximi i librave të ndryshëm. - Zbatimi i diturive të nxënësve në praktikë. - Aftësimi i nxënësve në komunikimin verbal. - Ushtrime në krijimtari të të menduarit në përmbajtjen e caktuar përmes lojës. - Ushtrime të të mbajturit në mend si kusht për mësim të suksesshëm. 	<p>Identifikimi i nxënësve të cilët kanë nevojë për aparat individual të dëgjimit..</p> <p>Kupton rëndësinë e praktikës profesionale dhe të</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Paraqitja logjike e mendimeve të nxënësve dhe të shprehurit e fjalive në mënyrë logjike. 	<p>komunikimit gojor.</p> <p>Aplikimi i njohurive në praktikë.</p>
Zhvillimi i shprehive për vetedukim	<ul style="list-style-type: none"> - Të shërbyerit me gazeta dhe emisione televizive me qëllim të përfitimit të diturive të reja. - Ndërtimi dhe zhvillimi i vetëdijes së njeriut në rolin që ka rreth ndryshimit dhe përmirësimit të kushteve për jetë në rrethinën e vet. 	Nxënësi din të shërbehet me informacione nga TV dhe gazeta të ndryshme.
Shfrytëzimi racional të kohës	<ul style="list-style-type: none"> - Krijimi i shprehive për mësim. - Planifikimi i të mësuarit. - Pavarësimi gjatë kryerjes së detyrave shtëpiake. 	Nxënësi din. të planifikojë kohën për mësim dhe për detyra të shtëpisë.
Motivimi dhe zhvillimi i ambicieve për të ardhmen	<ul style="list-style-type: none"> - Thellimi dhe zgjerimi i arsimimit si faktor i rëndësishëm për zgjedhjen e profesioneve të tyre. - Forcimi i vetëdijes për rëndësinë e dijes dhe zhvillimit të saj për jetën e çdo njeriu. 	Nxënësi është i përgatitur dhe i vetëdijshëm për sfidat që e presin gjatë jetës

Aktiviteti: Edukata morale

(10 orë në vit)

Objektivat:

- Ndërtimi i të menduarit të nxënësit me nevoja të veçanta për qëndrimin, vështrimin dhe shprehjet ndaj raporteve humane ndërmjet njerëzve, vlerave njerëzore dhe në fushën e punës dhe të jetës,
- Njoftimi i nxënësve me nevoja të veçanta me jetën dhe punën në konvikte shkollore,
- Bashkëpunimi i konviktit me mjedise të tjera shoqërore (me shkolla tjera në rajon, institucione qeveritare dhe joqeveritare),
- Zhvillimi i humanizmit,
- Formimi dhe zbatimi i shprehive të sjelljeve pozitive në raste solemne

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
------------------------------	--------------------	-----------------------------------

Edukimi me frymën e dashurisë ndaj atdheut	<ul style="list-style-type: none"> - Nderimi i flamurit dhe himnit kombëtar. - Nderimi i invalidëve të luftës. - Përkujdesja dhe dashuria ndaj heronjve të luftës. - Gara në mësim dhe disiplinë në mes të grupeve. 	Nxënësi din përmendësh himnin kombëtar. Nxënësi është i kujdesshëm ndaj invalidëve dhe heronjve të luftës.
Edukimi për marrëdhënie humane në mes të gjinive dhe sjellja e kulturuar	<ul style="list-style-type: none"> - Jeta dhe puna në kolektive të përziera (marrëdhënie e mirëfilltë ndaj gjinisë së kundërt, solidarizimi dhe ndihma ndërmjet veti). - Leximi i pjesëve të ndryshme nga librat për fëmijë, gazetat e ndryshme,dhe shikimi i filmave për fëmijë. - Përkujdesja dhe ndihma ndërmjet veti në kohën e parapubertetit dhe pubertetit 	Nxënësi din të kujdeset ndaj shokut në kohën e duhur dhe në rastet kur i duhet ndihma.

Aktiviteti: Edukimi për punë dhe detyrat e punës

(17 orë në vit)

Objektivat:

- Formimi dhe forcimi i vetëdijes se puna është e domosdoshme dhe është kënaqësi.
- Zhvillimi i aftësive për vlerësimin e kualitetit të punës së vet. dhe të tjerëve.
- Zhvillimi i disiplinës së vetëdijshme të punës, këmbëngulësisë dhe qëndrimit korrekt.
- Aftësimi për realizimin e planifikuar të operacioneve punuese dhe zbulimi i ideve të reja.
- Përdorimi i mjeteve të thjeshta për punë, njohja me të arriturat teknike bashkëkohore.
- Aftësimi për punë të pavarur me detyra të lehta.

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTIET	REZULLTATET E PRITSHME
Të vetëshërbyerit e nxënësve në konviktin shkollor	<ul style="list-style-type: none"> - Kujdestaria në kuzhinë, dhomë fjetjeje, klasë, banjo etj. dhe kryerja e detyrave të dhëna. - Rregullimi i hapësirave dhe i ormanit 	Nxënësi bën kujdestari ku caktohet dhe din të manipulojë me

	<ul style="list-style-type: none"> - Mirëmbajtja e librave dhe mjeteve mësimore. - Shfrytëzimi i gjilpërës dhe perit për qepje të ndryshme. - Rregullimi i tavolinës dhe servimi i ushqimit. - Larja e drejtë e enëve. - Mirëmbajtja e mirë e rrobave dhe mbathjeve. 	gjësende të përditshme.
Kujdesi ndaj enterierit të konviktit	<ul style="list-style-type: none"> - Mirëmbajtja në gjendje të mirë e dhomave të gjumit, klasave, banjove etj. - Mirëmbajtja e luleve në hapësira të ndryshme (ujitja, shumimi etj). - Rregullimi i hapësirave për raste solemne etj. 	Nxënësi përkujdeset dhe mirëmban hapësirat shkollore dhe konviktove.
Kujdesi ndaj eksterierit të konviktit	<ul style="list-style-type: none"> - Mirëmbajtja e pastërtisë së oborrit; mirëmbajtja e luleve dhe e gjelbërimit në kopshtin shkollor dhe konviktor. - Rregullimi i qosheve të ndryshme për më të rinjtë. 	Nxënësi kujdeset dhe mirëmban oborrin e shkollës dhe të konviktit.
Aktivitete tjera	<ul style="list-style-type: none"> - Elementet fillestare të thurjes dhe qëndisjes. - Përpunimi i mozaikëve nga materiale të ndryshme. - Punimi i zbukurimeve për vitin e ri. - Punimi i tapicerive. 	Nxënësi përgatitë mjete dhe elemente të ndryshme për punë.

Aktiviteti: Edukimi higjienik-shëndetësor dhe fizik

(10 orë në vit)

Objektivat:

- Formimi i shprehive për higjienë personale dhe të përgjithshme.
- Zhvillimi i personalitetit të shëndoshë, stabilitet emocional dhe të qëndrueshëm.
- Identifikimi i ndryshimeve tek nxënësit në periudhën e pubertetit
- Formimi i qëndrimeve kritike ndaj dukurive të cilat negativisht ndikojnë në shëndet (pirja e duhanit, alkooli, mjetet narkotike etj.).

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
------------------------------	--------------------	-----------------------------------

Zhvillimi i shprehive higjienike dhe shëndetësore	<ul style="list-style-type: none"> - Mirëmbajtja e pastërtisë së trupit. - Mirëmbajtja e pastërtisë së hapësirave në shkollë dhe në konvikt. - Ngrohja dhe ajrosja e rregullt e të gjitha hapësirave në shkollë dhe në konvikt. - Shprehitë e higjienës personale dhe mirëmbajtja e ambientit. - Të rinjtë dhe rreziku nga pirja e duhanit, alkoolit dhe nga përdorimi i substancave të ndryshme narkotike. 	<p>Nxënësi mban pastërtinë personale dhe kolektive.</p> <p>Ka shprehi të higjienës personale, të mirëmbajtjes së ambientit.</p> <p>Din për shumë mjete të cilat e rrezikojnë trupin e tij.</p>
---	--	--

Aktiviteti: Edukimi estetik

(35 orë në vit)

Objektivat:

- Vlerësimi sistematik dhe përjetimi i të mirës në mesin ku nxënësit jetojnë dhe punojnë.
- Formimi dhe përkujdesja e shijes estetike si pjesë e pandarë e strukturës psikike të nxënësit, stilit dhe sjelljes së tij, mënyrës së jetës dhe marrëdhënies së tij ndaj punës.
- Formimi dhe përkujdesja estetike ndaj vetes, ndaj të tjerëve dhe ndaj kohës së lirë.
- Zhvillimi i sjelljes së mirë dhe të kulturuar gjatë ecjes me shokët dhe me njerëzit tjerë.
- Zhvillimi i dispozitave estetike dhe motivimi për aktivitete estetike.
- Përhapja e diturive për vlerat estetike dhe krijimtaritë artistike.

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
Rregullimi estetik nga nxënësit i enterierit të shkollës dhe të konviktit.	<ul style="list-style-type: none"> - Ndërtimi i ndjeshmërisë për rregullimin e hapësirave punuese në shkollë dhe konvikt. - Punimi dhe shpërndarja e ilustrimeve të ndryshme në shkollë dhe konvikt. - Zbukurimi i objektit shkollor dhe konviktit. - Mirëmbajtja e sipërfaqeve të gjelbëruara rreth shkollës dhe konviktit. - Zhvillimi i shprehive për ushqim të rregullt. - Ndryshimet në organizmin e njeriut gjatë kohës së pubertetit. 	<p>Nxënësi din të çmojë estetikën e enterierit të shkollës dhe të konviktit.</p> <p>Nxënësi din të rregullojë, të zbukurojë dhe të mirëmbajë kuzhinën, ambulancën, korridoret dhe oborrin e</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Përdorimi i mjeteve preventive kundër sëmundjeve ngjitëse (vaksinimi). - Mënyra e veshjes sipas situatave të ndryshme. - Aftësimi për vetëmbrojtje. 	shkollës dhe të konviktit. Din për ndryshimet që bëhen në trupin e njeriut gjatë kohës së pubertetit Me vetëdëshirë shkon te dentisti dhe në kontrollime mjekësore-vaksinime
Ushtime sistematike trupore dhe marrja me sport	<ul style="list-style-type: none"> - Ushtrime të rregullta në mëngjes. - Ushtrime të lehta trupore. - Pjesëmarrja dhe aktiviteti në gara të ndryshme sportive. - Pjesëmarrja në aksione të ndryshme shëndetësore-higjienike. 	Nxënësi organizon ushtrime sistematike trupore dhe është aktiv në gara sportive.
Rregullimi i ambientit të shkollës dhe konviktit	<ul style="list-style-type: none"> - Gjelbërimi i sipërfaqeve rreth shkollës dhe konviktit. - Ngritja e lulishteve dhe mirëmbajtja e tyre gjatë vitit. - Mbjellja e bimëve dhe drunjve zbukurues. - Ndërtimi i ndjeshmërisë estetike për ruajtje dhe mirëmbajtje të sipërfaqes dhe gjelbërimit të shkollës. 	Nxënësi din të mirëmbajë sipërfaqet e gjelbëruara në mjedisin shkollor.
Nxënësit dhe mirësjellja	<ul style="list-style-type: none"> - Mirësjellja në shfaqje të ndryshme publike dhe në udhëtimet e nxënësve. - Zhvillimi i ndjeshmërisë për dëshirën e nxënësve që jetën e tyre ta përmbushin me të mira. - Ndërtimi i sjelljes së mirë te nxënësit gjatë kohës së ardhjes së mysafirëve në shkollë dhe në shtëpi. 	Nxënësi din të mirësillet në çdo situatë dhe din të përjetojë të bukurën, komiken dhe tragjiken.
Vizatimi	<ul style="list-style-type: none"> - Vizatime sipas shijes së nxënësve. - Vizatime sipas temave të caktuara. - Vizatime të vazeve me lule dhe ambienteve të ndryshme të natyrës. - Të shprehurit dhe krijimi i të bukurës përmes vizatimit, vlerësimi i vizatimeve të nxënësve. - Ilustrimi i përrallave me anë të vizatimit. 	Nxënësi din të vizatojë sipas shijes dhe temave të caktuara
Vizita në kopshtin zoologjik	<ul style="list-style-type: none"> - Vizita kopshtit zoologjik dhe vështrimi i shtazëve. - Shikimi i filmave dhe shfaqjeve të ndryshme dhe vënia në dukje e të bukurës dhe e të shëmtuarës. 	Nxënësi din t'i dallojë shtazët e egra dhe shtazët shtëpiake.

Aktiviteti: Koha e lirë dhe rekreacioni**(35 orë në vit)****Objektivat:**

- Krijimi i shprehive që një pjesë e kohës së lirë t'i kushtohet pushimit aktiv (lojërave, sportit, shëtitjeve etj.).
- Përbushja e kohës së lirë me aktivitete të ndryshme.
- Zhvillimi dhe kujdesi ndaj shokëve, ndërveprimi dhe bashkëpunimi nëpërmjet lojës dhe argëtimit.
- Zhvillimi i mëtejshëm i vetiniciativës, individualitetit dhe veprimtarisë (gjatë lojës, organizimit të aktiviteteve, pranimi i humbjes në mënyrë sportive).

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
Lojërat rekreative	<ul style="list-style-type: none"> - Lojëra argëtuese - Lojëra me lodra me zë me qëllim të ushtrimit të dëgjueshmërisë dhe ritmit, (për nxënës me vështirësi në dëgjim). - Lojëra të zhdërvjelltësisë (ndërmjet dy zjarreve, lojëra të ndryshme në borë, vrapimi me lugë në gojë në të cilën është e vendosur veja). - Organizimi i shëtitjeve. 	Nxënësi merr pjesë aktive në lojëra dhe aktivitete të ndryshme.
Pjesëmarrja në seksionet sportive	<ul style="list-style-type: none"> - Hobi- aktivitetet nëpërmjet seksioneve sportive dhe garimi në kuadër të shkollës dhe me shkollat tjera (basketboll, futboll, hendboll, tenis, shah etj). 	Nxënësi din të organizohet në gara.
Aktivitete kulturo-artistike dhe të zbavitëse	<ul style="list-style-type: none"> - Seksionet ritmike, letrare, figurative, recituese etj. - Organizimi i vallëzimeve për nxënës dhe pjesëmarrja e nxënësve nga shkollat tjera, 	Nxënësi merr pjesë në seksione të cilat e nxisin kureshtjen e tij.
Grupet dhe seksionet nga fusha e TIK-ut	<ul style="list-style-type: none"> - Formimi i grupeve të natyralistëve të rinj. - Njohja e relacioneve në mes të teknologjisë dhe shoqërisë sot, në të kaluarën dhe në të ardhmen - Identifikimi i nevojave dhe i mundësive që mund të arrihen me ndihmën e aktivitetit teknologjik. 	Nxënësit dinë të përgjigjen për punën që bëjnë në seksione dhe grupe të vogla dhe të mëdha.

REZYME

Nxënësit me aftësi të kufizuara dhe nevoja të veçanta kanë një koncept të drejtë dhe pozitiv për mësimnxënien që zhvillohen në shkollë. Ata punojnë shumë për përvetësimin e njohurive shkollore të cilat i shikojnë si një mundësi reale për integrimin e tyre në jetën normale, e vlerësojnë punën në shkollë si shumë interesante dhe kanë një pikëpamje reale lidhur me aftësitë dhe progresin e tyre. Shkollat Speciale/Qendrat Burimore në përbërjen e vetë kanë nxënës të kategorive të ndryshme të paaftësive, duke filluar nga paraliza cerebrale, me paaftësitë në të dëgjuar dhe në të shikuar, me dëmtime të lehta intelektuale dhe me aftësi të zvogëluara njohëse apo me probleme në sjellje dhe vështirësi në të nxënit. Nevojat e këtyre fëmijëve dhe në të njëjtën kohë edhe reagimet emocionale të tyre ndaj shkollës dhe edukatorëve të tyre janë të ndryshme.

Duhet theksuar se te shumë fëmijë të kësaj kategorie mund të kuptosh se kanë forca që, në rastet kur ndodhen para problemeve, kërkojnë vetë rrugë të ndryshme zgjidhjeje për të dalë nga situata. Këto rrugë zgjidhjeje mund të jenë ndihma e edukatorëve për të cilën shprehen shumica e tyre, ndihma e prindërve, ndihma nga shokët, të afërmit, pse jo edhe duke vepruar sipas mënyrës së vet, pa u shqetësuar shumë për këtë gjë.

Një gjë është e qartë që nga edukatorët të cilët punojnë me nxënës të kësaj kategorie kërkohet të punojnë në mënyrë të tillë, që të stimulojnë vazhdimisht këta fëmijë për t'u arritur vetërespektin, vetëbesimin, për t'u krijuar një psikologji të suksesit dhe jo të dështimit. Për të arritur këtë, edukatorët duhet që detyrat dhe objektivat që shtrojnë përpara vetes t'i kenë në nivelin e përshtatshëm dhe të mundshëm për t'u realizuar nga fëmijët.

Këta fëmijë kërkojnë një mënyrë të veçantë organizimi të aktiviteteve të ndryshme, metoda dhe teknika speciale në përputhje me dëshirat dhe mundësitë e tyre. Shpesh burim i shqetësimeve të tyre bëhen aktivitetet që nuk i kuptojnë, që kanë material teorik më shumë se veprimtari praktike, aktivitetet që zhvillohen me metoda tradicionale etj. Aktivitetet e zhvilluara me mjete ilustrimi, veprime praktike, jashtë mësimore të shkollës janë më afër dëshirave të këtyre nxënësve.

Formimi i vetëdijes për vete dhe për të tjerët, sjellja në parimin e disiplinës së vetëdijshme janë veçori të personalitetit të tërësishëm, të integruar. Nxënësi do të zhvillohet si tërësi vetish dinamike në zhvillim atëherë kur i bëhet e mundshme të inkuadrohet në aktivitetet edukative në mësim dhe jashtë mësim, individualisht dhe në grup, kur nxitet të shfaqë dhe të zhvillojë potencialet e tija njerëzore fizike (skeletin dhe muskujt, sistemin e organeve të brendshme, shqisat, aftësitë sensitive motorike, sistemin nervor vegjetativ dhe qendror etj.), kur inkuadrohet në punët e përbashkëta që ndihmojnë zhvillimin e aftësive të tij intelektuale (shqisat për të vërejtur, perceptuar, mbajtjen në mend, aftësitë për të menduar në mënyrë të pavarur dhe të drejtë), që duke bashkëvepruar me të tjerët të humanizojë temperamentin dhe botën e tij emotive, të formojë karakter të fortë moral, dëshirën, vendosmërinë, qëndrueshmërinë në

punë, përgjegjësinë ndaj vetes dhe të tjerëve, ndaj mjeteve të punës, ndaj përmbajtjeve dhe rezultateve të saj. Personaliteti i integruar është personalitet i zhvilluar në pikëpamje të gjithanshme vetëm nëse ka potenciale të larta njerëzore- edukative.

Praktika është burimi, por edhe fillimi i çdo njohurie dhe gjithnjë paraqitet si kriter i së vërtetës, sepse çdo njohuri e fituar verifikohet në praktikë. Në praktikë përmbajtjet teorike kuptohen më mirë. Veç kësaj, ajo edhe mundëson aftësimin e individit për jetë dhe punë. Prandaj, me të drejtë, themi se çdo pjesë e përmbajtjes edukative dhe arsimore, që duhet të përvetësohet nga nxënësit, është e lidhur me praktikën, e cila ua bën të mundshme që njohuritë mësimore- edukative të tyre të jenë më të qarta dhe më të kuptueshme.

Edukimi në konvikte duhet të kuptohet si ndihmë që u jepet prindërve për edukimin e fëmijëve të tyre dhe jo si kompensim për edukimin familjar. Duhet theksuar se një klimë e përshtatshme, e cila do të përkujtonte klimën familjare, nuk varet vetëm nga format organizative dhe nga përmbajtjet e jetës në konvikt, por varet para se gjithash nga njerëzit, të cilët do të jenë në gjendje të shkaktojnë atmosferë të përshtatshme dhe situata të volitshme, të ngjashme me ato në familje, edhe pse as edhe vetë familja e natyrshme nuk është gjithmonë në gjendje që të krijojë klimë të përshtatshme.

Për një zhvillim sa më të gjithanshëm të personalitetit të nxënësit në konvikt, është i nevojshëm mjedisi konviktor që ofron ngrohtësi, dashuri dhe siguri. Qoftë edhe konvikti më modern me gjithë kujdesin e tij pedagogjik, psikologjik, mjekësor e social, nuk mund të mënjanojë mungesat në zhvillimin social e emocional, në qoftë se nuk siguron një klimë të tillë edukimi, e cila i përmbush nevojat e nxënësve.

PËR NXËNËSIT E SHKOLLËS SË MESME TË LARTË (Niveli 3)

Aktiviteti: Edukimi intelektual dhe zhvillimi i të folurit dhe i gjuhës (140 orë në vit)

Qëllimi:

- Zhvillimi i shprehive të punës, motivimi për të arriturat dhe për vetedukim.
- Zhvillimi i aftësive intelektuale: kujdesi, imagjinata, mendimi kritik etj.

Objektivat:

- Zhvillimi i dashurisë për arsim të përhershëm dhe formimi i shprehive të nxënësve për vetarsimim.
- Zhvillimi i aftësive të mbajturit në mend në mënyrë logjike, reproduktim të pavarur dhe mendim abstrakt.
- Aftësimi i nxënësve për vrojtimit analitik dhe sintetik të sendeve dhe dukurive në natyrë dhe shoqëri.

- Aftësimi i nxënësve për zbatim të metodave racionale, efikase, ekonomike dhe teknike.
- Ndërtimi i aftësive të nxënësve që të shprehurit me shkrim dhe me gojë të jetë në gjuhën standarde.
- Zhvillimi dhe thellimi i motivimit për arsimimin dhe kulturën e nxënësve me nevoja të veçanta .
- Formimi i të vërejturit shkencor të nxënësve, në mënyrë realiste.
- Zhvillimi i aftësive analitike dhe sintetike të vrojtimit të sendeve dhe të dukurive në natyrë dhe shoqëri.

TËRËSITË TEMATIKE	VEPRIMTARI ZBATUESE	REZULLTATET E PRITSHME
<p>Organizimi i mësimit, vëzhgimi dhe ndihma profesionale.</p> <p>Zhvillimi i të folurit dhe pasurimi i leksikut të nxënësve</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Organizimi i mësimit për zotërimin e përmbajtjeve nëpërmjet orëve të mësimit dhe dhënia e udhëzimeve profesionale për mësimit dhe përgatitje për shkollë. - Përcjellja e përparimit të nxënësve në shkollë në zhvillimin e të folurit dhe zotërimi i diturive nga lëndët tjera. - Organizimi dhe ndihma profesionale për nxënës me vështirësi në nxënie (me angazhimin e mësimit të special, ekspertit, psikologut, pedagogut, punëtorit social dhe organizimin e mësimit plotësues), 	<p>Nxënësit përsërisin dhe zotërojnë njohuritë teorike në praktikë.</p> <p>Nxënësit me vështirësi në të nxënë, me përkrahjen profesionale, arrijnë suksese.</p>
<p>Motivimi dhe të nxënësve gjatë gjithë jetës</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Të shprehurit e drejt në të folur dhe në të shkruar. - Interesimi i nxënësve për dije dhe shkencë, e veçanërisht ndaj fushave të caktuara shkencore. - Njohja e nxënësve për mënyrën e të nxënësve: të mbajturit në mend dhe harresa. - Të dëgjuarit e vëmendshëm dhe përqendrimi në aktivitete të ndryshme . - Analiza e të nxënësve: të nxënësve e ndarë dhe në kohë, hartimi i skicave, skemave dhe teknikave të të udhëhequrit të shënimeve gjatë aktiviteteve. - Forcimi i motivimit; biseda individuale me nxënësit tek të cilët vërehet aftësia e ulët e gjatë punës. 	<p>Nxënësi interpreton dhe shprehet mirë (në gjuhën e shenjave) dhe në të shkruar.</p> <p>Identifikimi i kërkesave të nxënësve për avansimin e dijes në lëmenjtë e caktuar të të arriturave të shkencës dhe të teknikës .</p> <p>Identifikimi i profesionit që nxënësin e përcjell gjatë gjithë jetës.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Motivimi, aftësimi i nxënësve në të nxënit aktiv duke i përdorur aftësitë e tij krijuese, - Njohja e nxënësve me profesione të ndryshme dhe motivimi tyre për përzgjedhjen e profesionit jetësor. - Zhvillimi i interesimit për vetarsimim dhe vetedukim. - 	
Aftësimi i nxënësve për punë të pavarur	<ul style="list-style-type: none"> - Burimet e informatave: shfrytëzimi i fjalorëve, bibliografive speciale, enciklopedive të ndryshme etj. - Shfrytëzimi i literaturës plotësuese për nxënie në mënyrë të pavarur. - Aftësimi i nxënësve për metodat kërkimore-shkencore (fusha të ndryshme në aplikimin e teknikës, fizikës, dhe lëmenjtë tjerë që i interesojnë nxënësit) - Analiza e rezultateve të punës dhe njoftimi i prindërve 	Nxënësi zgjedh probleme duke shfrytëzuar literaturë të ndryshme

Aktiviteti: Edukimi moral

(35 orë në vit)

Objektivat:

- Zhvillimi i qëndrimeve pozitive të nxënësit në aspektin moral.
- Bashkëpunimi me mjediset shoqërore; politike, ekonomike dhe me organizata tjera qeveritare dhe joqeveritare.
- Përgatitja e nxënësve për jetë dhe punë (përgatitja për punë në familje, marrëdhëniet ndërmjet gjinive etj).

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
Ndërtimi i kolektivitetit në mes të nxënësve me plotësimin e detyrimeve të punës dhe disiplinës si formë	<ul style="list-style-type: none"> - Zgjedhja e organeve të duhura në shkollë dhe konvikt nga ana e nxënësve. - Organizimi i kujdestarisë së nxënësve. - Nderimi i shokut dhe vënia në pah e shoqërisë. - Të menduarit - vetëkritika dhe kritika si kategori etike-morale. - Ndërtimi i mendimit për barazi dhe puna reciproke intelektuale dhe fizike 	<p>Nxënësit dinë përzgjedhin organet e veta, nderojnë shokët, disiplina është në nivel të duhur.</p> <p>Ndërtojnë marrëdhënie të</p>

e organizimit të aktiviteteve	<p>si normë morale-etike.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Disiplina si formë bazë e të qenit si kolektiv (problemet e të adaptuarit në disiplinë, reagimet sipas adaptimeve në disa kërkesa etike). 	mira në rrethin social.
Zhvillimi i pjekurisë dhe personalitetit emotiv	<ul style="list-style-type: none"> - Zhvillimi i vetëdijes morale. - Ndërtimi i ndjeshmërisë morale për të kuptuarit e dinjitetit, drejtësisë, përgjegjësisë etj. - Komponentët e vetëdijes morale (intelektuale, emocionale dhe kolektive). - Pjekuria emocionale dhe kolektivi i nxënësve (integrimi i brendshëm, sjelljet racionale etj). - Përvoja morale nga filma të shikuar- analiza e personazheve. - Reagimi ndaj shkeljeve të ligjit dhe frenimi moral. 	<p>Çdo nxënës din se çka është morali, dinjiteti, drejtësia, përgjegjësia.</p> <p>Nxënësit dinë të reagojnë ndaj shkeljeve të ligjit.</p>
Dallimi në mes gjinive dhe komponenti shoqëror-moral i marrëdhënieve në mes tyre	<ul style="list-style-type: none"> - Dallimi në konstituimin e trupit dhe strukturës së sistemit nervor. - Dallimi në mes gjinive; gjëndrave për taji m të brendshëm. - Të kuptuarit e gjinive nëpër shekuj. - Moshë e pjekur dhe edukimi seksual. - Komponentët biologjike, shoqërore, morale dhe marrëdhëniet në mes gjinive (sëmundjet e seksuale transmetuese dhe pasojat), devijimet seksuale. - Higjiena seksuale si mbrojtëse fizike dhe psikike e shëndetit. - Dashuria rinore, simpatia, argëtimi. - Themelimi i bashkësisë familjare. 	Çdo nxënës din për strukturën e sistemit nervor, për moshën e pjekur, higjienën dhe sëmundjet transmetuese seksuale,
Bashkëshortësia si institucion moral dhe social në edukimin e fëmijëve	<ul style="list-style-type: none"> - Bashkëshortësia si institucion moral-social. - Bashkëshortësia në mesin tonë. - Ndërtimi i themeleve emocionale të bashkëshortësisë stabile; harmonia bashkëshortore, - Jeta e përbashkët bashkëshortore. - Martesa si institucion bazë social dhe edukativ i fëmijëve. - Mbrojtja dhe të drejtat e fëmijëve në shoqërinë tonë. - Zhvillimi prenatal dhe problemet e fëmijërisë së hershme. - Kushtet të cilat ndikojnë në afirmimin e personalitetit. - Analiza e ndodhive nga shtypi ditor, revistat e ndryshme dhe nga burime 	Nxënësit dinë se familja është institucion bazë për edukimin e fëmijëve Nxënësit identifikojnë të drejtat bashkëshortore, të drejtat e fëmijëve dhe detyrat e tyre

	tjera informative për bashkëshortësinë, për edukimin seksual, literaturë profesionale etj.	
Ndërtimi i ndjeshmërisë për drejtimin e mendimit moral.	<ul style="list-style-type: none"> - Te vërejturit moral (ndjeshmëria e dinjitetit, drejtësisë dhe përgjegjësisë). - Reagimi në sjellje negative të tjerëve dhe dhënia e kritikave. - Vetëkontrolli në situata të sprovave morale. - Ndërtimi i të menduarit për vetëkontrollin (frenime) moral dhe modele të ndryshme të sjelljes. - Kritika dhe vetëkritika. 	Çdo nxënës është kritik dhe vetëkritik ndaj situatave të ndryshme dhe sprovave morale
Edukimi në frymën e dashurisë ndaj atdheut.	<ul style="list-style-type: none"> - Zhvillimi i dashurisë ndaj vendlindjes. - Aspektet historike të formimit të popullit tonë. - Rëndësia e paqes në botë. 	Nxënësit dinë se çka është patriotizmi, paqja në botë si dhe njohin historinë e popullit të vet.

Aktiviteti: Edukimi për punë
Objektivat:

(17 orë në vit)

- Zhvillimi i dashurisë ndaj punës dhe formimi i shprehive për punë
- Zhvillimi i ndjeshmërisë së lumturisë dhe kënaqësisë për suksesin personal
- Zhvillimi i të menduarit për punën si domosdoshmëri për zhvillim të shoqërisë dhe të individit.
- Krijimi i shprehive dhe shkathtësive punuese.
- Ndërlidhja e arsimimit teknikës bashkëkohore me krijimtari punuese.
- Aftësimi sistematik për krijimtari aktive .

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULTATET E PRITSHME
Zhvillimi i dashurisë ndaj punës	<ul style="list-style-type: none"> - Njoftimi i nxënësve për rëndësinë historike të punës. - Njoftimi i nxënësve për rëndësinë e punës mendore, e cila është bërë zotëruese e natyrës. 	Nxënësi din se puna e bukur dhe kualiteti i mirë janë bazë për avancim të mëtejshëm.

	<ul style="list-style-type: none"> - Krijimi i nevojës të nxënësit për punë të bukur dhe kualitet (përsëritja e operacioneve të punës në mënyrë që të fitohet kualiteti i kënaqur). - Lavdërimi dhe dhuratat për ata nxënës të cilët gjatë punës së tyre janë treguar shokë të mirë, që e kanë çmuar punën e të tjerëve, kanë qenë të angazhuar për dhënien e ndihmës për nxënës të rinj etj. 	
Të vetëshërbyerit e nxënësve në shkollë dhe në konvikt	<ul style="list-style-type: none"> - Angazhimi i nxënësve rreth përgatitjes dhe rregullimit të dhomave të fjetjes, hapësirave të përbashkëta etj. - Kyçja dhe angazhimi i nxënësve në organizimin e punës në kuzhinë dhe në lokale tjera të përbashkëta. - Kyçja dhe angazhimi i nxënësve në gara vjetore për higjienë të konviktit dhe të shkollës me rastin e ndonjë feste . 	Nxënësit dinë të rregullojnë dhe të organizojnë punën në çdo aspekt të jetës në konvikt.
Krijimi i shprehive pozitive dhe planifikimi i punës	<ul style="list-style-type: none"> - Të praktikuarit e nxënësve për përcjelljen e rrjedhjes së secilit proces të punës dhe të aplikuarit e punës sistematike. - Shprehia e nxënësve për punë të obligueshme në kohë të caktuar si dhe planifikimi i obligimeve të punës. - Sendërtimi i nxënësve për arritje të suksesit sa më të madh dhe realizimin estetik të prodhimit. - Aktivizimi i nxënësve për përcjelljen e punës së nxënësve të rinj, ndihma në planifikimin dhe kryerjen e detyrave të përditshme. - Formimi i grupeve punuese dhe organizimi i aksioneve të rregullimit të enterierit dhe eksterierit të shkollës dhe të konviktit. - Angazhimi i nxënësve si udhëheqës të grupeve punuese, seksioneve etj. 	<p>Nxënësit planifikojnë orarin e punës në mënyrë sistematike.</p> <p>Nxënësit ndihmojnë njëri-tjetrin në mënyrë reciproke.</p>
Puna dhe edukimi bashkëkohor teknik	<ul style="list-style-type: none"> - Angazhimi i nxënësve në punë të dobishme shoqërore: në punëtori të ndryshme të shkollës (rrobaqepësi, fotolaborator etj). - Njoftimi i nxënësve me principet fillestare të prodhimitarisë dhe teknologjinë e punës. - Zhvillimi krijues i nxënësve ndaj punës dhe theksimi i nevojës për punë hulumtuese, theksimi i nevojës për punë hulumtuese. - Organizimi i vizitës kolektive në panairë të ndryshme për teknikën bashkëkohore dhe për të arriturat teknologjike. 	Nxënësit dinë të punojnë punë të ndryshme në punëtori të shkollës si dhe kanë qasje kritike ndaj procesit të punës.

Aktiviteti: Edukimi shëndetësor-higjienik dhe fizik (35 orë në vit)

Objektivat:

- Zhvillimi i mëtejshëm i shprehive për higjienë personale dhe të përgjithshme
- Formimi i shprehive për shfrytëzim të drejtë të pushimit.
- Dhënia e ndihmës profesionale për dukuritë të cilat ndikojnë negativisht në shëndetin e nxënësve (alkoolizmi, narkomania etj.)
- Aftësimi i nxënësve për ndonjë disiplinë në fushën e edukatës fizike (instruktor sportiv, refer, organizator i rekreacioneve etj)

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
Zhvillimi i shprehive higjienike dhe shëndetësore	<ul style="list-style-type: none"> - Zhvillimi i shprehive dhe të kuptuarit e drejtë për mirëmbajtje të higjienës personale. - Sëmundjet e ndryshme ngjitëse dhe shfrytëzimi i preventivës kundër tyre. - Çka duhet bërë kur dikush është i sëmurë, ku duhet të drejtohet dhe si? - Ndërtimi i qëndrimeve të forta të nxënësit si dhe mendimi kritik për ruajtjen e shëndetit dhe mospërfillja e fenomeneve të cilat e dëmtojnë shëndetin personal (alkooli, narkomania, etj). - Higjiena shkollore . - Mënyra e të ushqyerit dhe llojet e ushqimeve si nevojë themelore për njeriun. - Higjiena e ushqimit. - Ushqimi i rregullt dhe rëndësia e tij. - Llojet kryesore të ushqimeve. 	Nxënësit në mënyrë sistematike formojnë shprehi higjienike dhe kujdesen për mirëmbajtjen e higjienës personale
Ushtrime sistematike trupore dhe marrja me sport	<ul style="list-style-type: none"> - Ushtrime individuale dhe në qifte të ndryshme formësimi, pa rekuizita dhe me rekuizita - Vrapimi në vend apo ushtrime të tjera të cilat janë të lehta. - Ushtrime të rregullta individuale apo kolektive të mëngjesit. - Ushtrime të elementeve për basketboll, hendboll, futboll, tenis, gjuajtje etj. 	Nxënësi dinë për rëndësinë e ushtrimeve trupore

	<ul style="list-style-type: none"> - Ushtrime dhe organizime të ndryshme të lojërave sportive si përgatitje për pjesëmarrje në gara të ndryshme. - Gjimnastika estetike. - Lëndimet e ndryshme në sport (mjeku). 	
Lëvizjet elementare motorike	<ul style="list-style-type: none"> - Aktivitete në lëvizje të zakonshme si: ecje, vrapim, kërcim, zvarritje, hedhje, kapje, ngjitje, zbritje, bartje etj. - Aktivitete në ambiente të përshtatshme për zhvillimin trupor dhe shëndetin e fëmijëve në natyrë, në sipërfaqe të relievit të ndryshëm, dhe në ambiente të hapura e të mbyllura. - Aktivitete për lëvizjet e tërë trupit, të gjymtyrëve, krahut, dorës, shuplakës, gishtave të dorës, shputës së këmbës etj. 	<p>Nxënësi din të bëjë koordinim e lëvizjeve të trupit, duarve, këmbëve dhe drejtpeshimin e trupit.</p> <p>Harmonizon koordinimin e lëvizjeve me kërkesat e kohës, ritmit dhe hapësirës.</p> <p>Identifikon lëvizjet e natyrshme të thjeshta kah lëvizjet më të përbëra si: ecje, vrapim, kërcim, rrokullisje, zvarritje, ngjitje, zbritje etj.</p> <p>Organizon lojërat elementare dhe sportet e ndryshme të mjedisit jetësor të nxënësit.</p>
Lojërat imituese	<ul style="list-style-type: none"> - Zhvillon aktivitete të ecjes, qëndrimi në këmbë, ecje në vijë të drejtë, ecje në vijën e lakuar dhe rrethore. - Imitimi i shtazëve, shpendëve, imitimi i njerëzve dhe mjeteve mekanike përmes vëzhgimit vizual. 	

Aktiviteti: Edukimi estetik

(35 orë në vit)

Qëllimi:

- Krahasimi i krijimtarisë estetike në të kaluarën dhe sot.

- Identifikimi i aktiviteteve krijuese, aktivitete krijuese në mënyrë individuale, puna dhe koha e lirë me përmbajtje dhe vlerë estetike.
- Zhvillimi i ndjenjës estetike në institucionet shkollore dhe në konvikte.
- Ndërtimi i ndjenjës estetike në mes tragjikes dhe komikes, të shëmtuarës dhe të bukurës, të mirës dhe të keqes, me vlera dhe pa vlera, artistike dhe jo artistike etj.

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
Rregullimi estetik i shkollës dhe konviktit	<ul style="list-style-type: none"> - Rregullimi i kuzhinës për ushqim. - Rregullimi i dhomave në stilin e ambientit shtëpiak (lule, fotografi, punëdore individuale). - Rregullimi i herëpashershëm i ambienteve për ndonjë rast të veçantë. - Rregullimi i ambienteve për pritje të mysafirëve (prindërve, të afërmeve etj.). 	Çdo nxënës din të rregullojë në mënyrë estetike ambientin konviktor.
Rregullimi i rrethinës së shkollës dhe konviktit	<ul style="list-style-type: none"> - Dhënia e iniciativës për gjelbërim të oborrit të shkollës dhe të konviktit. - Pjesëmarrja në punën e rregullimit të hapësirës rreth shkollës dhe konviktit. - Ruajtja dhe kultivimi i luleve në hapësirat rreth shkollës dhe konviktit. - Formimi i shprehive që ndjeshmëria estetike të bartet tek të rinjtë. 	Nxënësit dinë të planifikojnë rregullimin e hapësirës shkollore dhe konviktove
Bazat e sjelljes së mirë	<ul style="list-style-type: none"> - Vlerësimi i punimeve estetike të nxënësve. - Bazat e sjelljes së mirë: sjellja e mirë bashkëkohore, nxitja e nxënësve në sjellje të mirë në konvikt, në vende publike etj. - Vlerësimi dhe të çmuarit e ndonjë drame, komedie, tragjedi etj. - Analizimi i ndonjë emisioni televiziv apo ndonjë filmi etj. - Dhuratat dhe llojet e dhuratave sipas kërkesave të nxënësve. - Organizimi i pritjeve: llojet e pritjeve, shkrimi i ftesave, organizimi dhe realizimi i pritjeve. - Mirësjellja në netët argëtuese, vallëzime etj. - Mirësjellja në ambientet publike dhe në mjetet e udhëtimit publik. 	Nxënësit dinë dhe identifikojnë sjelljeve të mira në konvikt dhe jashtë konviktit
Sajimi i sjelljeve estetike te nxënësit Formimi i shprehive	<ul style="list-style-type: none"> - Identifikimi i vlerave estetike të përfituara më parë dhe pasurimi i mëtutjeshëm i personalitetit të nxënësit me kualitete të reja. - Formimi i mendimit për aftësitë estetike, kusht për zhvillimin e personalitetit të gjithanshëm. 	Nxënësit dinë të interpretojnë vlerat estetike në mjedisin konviktor

estetike tek nxënësit	<ul style="list-style-type: none"> - Formimi i nevojës së përhershme për përjetimin e të bukurës. - Organizimi i seksioneve të aktiviteteve të lira, - Organizimi i ekspozitave në shkollë dhe jashtë saj. - Paraqitja, mbështetja, përcjellja e informatave, urimet dhe ngushëllimet tek shokët e grupit, - Shkrimi i letrave, telegrameve, informacioneve zyrtare, shpalljeve, pllakateve etj. - Zhvillimi i shprehive të nxënësit për pamje estetike. - 	
Vizatimi dhe fotografitë	<ul style="list-style-type: none"> - Vizatimi me ngjyra temper në bazë të shikimit të ndonjë objekti. - Vizatimi sipas zgjedhjes së lirë të nxënësit. - Punimi i vizatimeve me kashtë apo në pëlhurë. - Punimi i vizatimeve me anë të shtypjes së bimëve. - Punimi i tapicerive dhe punëve tjera të dorës, - Mbledhja e fotografive dhe rregullimi në albume (historike, gjeografike etj), 	Nxënësit dinë të vizatojnë dhe t'i çmojnë vizatimet e punuara nga shokët e grupit
Aktivitete të tjera	<ul style="list-style-type: none"> - Shikimi i filmave të ndryshëm sipas kërkesave të nxënësve. - Shikimi i shfaqjeve të ndryshme teatrale duke e spikatur të mirën. - Organizimi i shëtitjeve dhe ekskursioneve të ndryshme me karakter mësimor 	Nxënësit dinë të organizojnë ekskursionet me karakter mësimor

Aktiviteti: Koha e lirë dhe rekreacioni (70 orë në vit)

Aktiviteti:

- Organizimi i jetës shoqërore, besimi dhe respekti reciprok ndaj shokëve të grupit (kolegëve)
- Besueshmëria reciproke, respektimi i shokut etj.
- Ndërtimi i shprehive për shfrytëzim të dobishëm të kohës së lirë, të pushimit; zbavitja-rekreacioni në zhvillimin e personalitetit të nxënësit.
- Zhvillimi i vetiniciativës tek nxënësit për programimin e kohës së lirë.

TËRËSITË TEMATIKE	PËRMBAJTJET	REZULLTATET E PRITSHME
Pushimi i	- Nxitja e nxënësve në shfrytëzimit pushimit ditor (marrja me aktivitete sportive, me hobi të	Nxënësi dinë të

nxënësve në konviktin shkollor	<p>ndryshëm etj).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Organizimi i garave të ndryshme sportive. - Organizimi i lojërave të ndryshme shoqërore. - Marrja me aktivitete teknike, shërbyese dhe prodhuese. - Organizimi i nxënësve për mënyrën e relaksimit mendor dhe fizik. - Njohja e nxënësve me kushtet themelore të pushimit të mirë; përtrirja e energjisë për punë, intoksikimi i organizmit, gjatësia e pushimit etj. 	shfrytëzojë në mënyrë racionale kohën e lirë
Argëtimi i nxënësve në jetën konviktore	<ul style="list-style-type: none"> - Organizimi i aktiviteteve argëtuese për nxënësit. - Organizimi i mbrëmjeve shoqërore. - Organizimi i punës për argëtimin e nxënësve me shfaqje humoristike. - Puna në seksione ritmike, të shahut, futbollit, basketbollit, të punës së dorës etj. - Organizimi i garave sipas aktiviteteve të nxënësve . 	Nxënësi dinë të organizohet në aktivitete të ndryshme argëtuese
Zhvillimi i komponentëve fizikë, intelektualë, moralë, estetikë dhe teknikë	<ul style="list-style-type: none"> – Organizimi i lojërave rekreative- dëfryese (vrapimi, kërcimi, hipja, zvarritja, vëzhgimi etj.), lojëra grupore në borë dhe akull, skijimi, vizita e ndonjë loje jashtë shkollës, shëtitja në park, organizimi i garave në sport etj. – Identifikimi i vendeve për lexim në kohë të lirë, blerja e librave dhe revistave në bazë të kërkesës së nxënësve, rregullimi i panos për punime më të mira të nxënësve, udhëzimi i nxënësve për librat që iu interesojnë dhe ku mund t’i gjejnë, vizita e ekspozitave të ndryshme etj. – Organizimi i diskutimeve në fushën e marrëdhënieve njerëzore, bisedat për moralin, çka është kuptimi i jetës së njeriut, për ndershmërinë etj. – Organizimi dhe paraqitja e krijimtarive të nxënësve, biseda për artin figurativ, paraqitja e vizatimeve artistike të nxënësve, organizimi i punës së seksioneve dramatike, të artit dhe seksioneve të ndryshme në fusha krijuese të nxënësve, aktivizimi i nxënësve në rregullimin e enterierit dhe eksterierit të shkollës, shikimi i filmave të ndryshëm dokumentar dhe organizimi i diskutimeve në lidhje me ngjarjet në këta filma. – Komponentët punuese: organizimi i vizitave në fabrika prodhuese, leximi i literaturës teknike, shikimi i emisioneve lidhur me popullaritetin e teknikës, punimi i sendeve nga kashta, nga fryte të ndryshme të pyjeve, nga kartoni, nga letra, nga teli i hollë etj. 	Nxënësi ka njohuri për aktivitete në fushën: fizike, intelektuale, morale, estetike dhe teknike. Nxënësit dinë për seksionet e aktiviteteve të lira. Kanë njohuri prej vizitave në ndërmarrjet e ndryshme prodhuese

REZYME

Zhvillimi planit dhe programit të punës edukative mbështetet mbi bazën e një procedure të mirëfilltë shkencore, si nga forma, qasja metodologjike, organizimi dhe ndërtimi i përmbajtjes së aktiviteteve, ashtu edhe nga parashtrimi i rezultateve të të nxënit.

Nxënësit me aftësi të kufizuara kanë një koncept të drejtë dhe pozitiv për mësimet që zhvillohen në shkollë. Ata punojnë shumë për përvetësimin e njohurive shkollore të cilat i shikojnë si një mundësi reale për integrimin e tyre në jetën normale, e vlerësojnë punën në shkollë si shumë interesante dhe kanë një pikëpamje reale lidhur me aftësitë dhe progresin e tyre.

Shkollat speciale në përbërjen e vetë kanë nxënës të kategorive të ndryshme lidhur me paaftësitë, duke filluar nga çrregullimet e palcës cerebrale, me paaftësitë në të dëgjuar dhe në të shikuar, me paaftësi mendore të lehtë (si dëmtime të lehta të trurit apo vonesa në zhvillim) apo me probleme në sjellje dhe në të nxënit. Nevojat e këtyre fëmijëve dhe në të njëjtën kohë edhe reagimet emocionale të tyre ndaj shkollës dhe edukatorëve të tyre janë të ndryshme.

Duhet theksuar se te shumë fëmijë të kësaj kategorie mund të kuptosh se kanë forca, që në rastet kur ndodhen para problemeve, të kërkojnë vet rrugë të ndryshme zgjidhjeje për të dalë nga situata. Këto rrugë zgjidhjeje mund të jenë ndihma e edukatorëve për të cilën shprehen shumica e tyre, ndihma e prindërve, ndihma nga shokët, të afërmit, pse jo edhe duke vepruar sipas mënyrës së vet, pa u shqetësuar shumë për këtë gjë.

Një gjë është e qartë; nga edukatorët që punojnë me këta nxënës të kësaj kategorie kërkohet të punojnë në mënyrë të tillë, që të stimulojnë vazhdimisht këta fëmijë për t'ua rritur vetërespektin, vetëbesimin, për t'u krijuar një psikologji të suksesit dhe jo të dështimit. Për të arritur këtë, edukatorët duhet që detyrat dhe objektivat që shtrojnë përpara vetes t'i kenë në nivelin e përshtatshëm dhe të mundshëm për t'u realizuar nga fëmijët.

Këta fëmijë kërkojnë një mënyrë të veçantë organizimi të aktiviteteve të ndryshme, metoda dhe teknika speciale në përputhje me dëshirat dhe mundësitë e tyre. Shpesh burim i shqetësimeve të tyre bëhen aktivitetet që nuk i kuptojnë, që kanë material teorik më shumë se veprimtari praktike, aktivitetet që zhvillohen me metoda tradicionale etj. Aktivitetet e zhvilluara me mjete ilustrimi, veprime praktike, jashtë mësimore të shkollës janë më afër dëshirave të këtyre nxënësve.

Formimi i vetëdijes për vete dhe për të tjerët, sjellja në parimin e disiplinës së vetëdijshme, janë veçori të personalitetit të tërësishëm, të integruar. Nxënësi do të zhvillohet si tërësi vetish dinamike në zhvillim , atëherë kur i bëhet e mundshme të inkuadrohet në aktivitetet edukative në mësim dhe jashtë mësimit, individualisht dhe në grup, kur nxitet të shfaqë dhe të zhvillojë potencialet e tij njerëzore fizike (skeleton dhe muskujt, sistemin e organeve të brendshme, shqisat, aftësitë sensitive motorike, sistemin nervor vegjetativ dhe qendror etj.), kur inkuadrohet në punët e përbashkëta që ndihmojnë zhvillimin e aftësive të tij intelektuale (shqisat për të vërejtur, perceptuar, mbajtja në mend, aftësitë për të menduar në mënyrë të pavarur dhe të drejtë), që duke bashkëvepruar me të tjerët të humanizojë temperamentin dhe botën e tij emotive, të formojë karakter të fortë moral-dëshirën, vendosmërinë, qëndrueshmërinë në punë, përgjegjësinë ndaj vetes dhe të tjerëve, ndaj mjeteve të punës, ndaj përmbajtjeve dhe rezultateve të saj.

Personaliteti i integruar është personalitet i zhvilluar në pikëpamje të gjithanshme, jo doemos, por nëse ka potenciale të larta nejrëzore- edukative.

Në këtë cikël të shkollimit të mesëm të lartë, tek nxënësit duhet zgjeruar njohuritë lidhur me zhvillimin anatomik-fiziologjik të të rinjve, me theks të veçantë të aktiviteteve dhe të raporteve midis gjinive. Si djemtë ashtu edhe vajzat duhet informuar dhe ushtruar të sillen në mënyrë të kulturuar ndaj njëri-tjetrit. Duhet ndalur më shumë në shpjegimin e motivit seksual, si motiv tejet kompleks, i cili ngërthen në vete motivet tjerë, por edhe vetitë tjera të personalitetit siç janë: temperamentit, karakteri, pikëpamjet, qëndrimet, paragjykimet etj. Tani është koha të jepen njohuri lidhur me sjelljen e kulturuar ndërmjet gjinive, posaçërisht të djemve ndaj vajzave, të prindërve ndaj fëmijëve etj. Nxënësit duhet të fitojnë njohuri lidhur me zhvillimin emocional dhe formimin e karakterit të fortë moral dhe formimin e shprehive kulturore dhe higjienike, në përgjithësi, dhe me veçori gjinishë, në veçanti.

Praktika është burimi, por edhe fillimi i çdo njohurie dhe gjithnjë paraqitet si kriter i së vërtetës, sepse çdo njohuri e fituar verifikohet në praktikë. Në praktikë përmbajtjet teorike kuptohen më mirë. Veç kësaj, ajo edhe mundëson aftësimin e individit për jetë dhe punë. Prandaj, me të drejtë themi se çdo pjesë e përmbajtjes edukative dhe arsimore që duhet të përvetësohet nga nxënësit, është e lidhur me praktikën, e cila ua bën të mundshme që njohuritë mësimore- edukative të tyre të jenë më të qarta dhe më të kuptueshme. Edukimi në konvikte duhet të kuptohet si ndihmë që u jepet prindërve për edukimin e fëmijëve të tyre dhe jo si kompensim për edukimin familjar. Duhet theksuar se një klimë e përshtatshme, e cila do të përkujtonte klimën familjare, nuk varet vetëm nga format organizative dhe nga përmbajtjet e jetës në konvikt, por varet para se gjithash nga njerëzit, të cilët do të jenë në gjendje të shkaktojnë atmosferë të përshtatshme dhe situata të volitshme, të ngjashme me ato në familje edhe pse as edhe vetë familja e natyrshme nuk është gjithmonë në gjendje që të krijojë klimë të përshtatshme.

Për një zhvillim sa më të gjithanshëm të personalitetit të nxënësit në konvikt është i nevojshëm mjedisi konviktor që ofron ngrohtësi, dashuri dhe siguri. Qoftë edhe konvikti më modern me gjithë kujdesin e tij pedagogjik, psikologjik, mjekësor e social, nuk mund të mënjanojë mungesat në zhvillimin social e emocional, në qoftë se nuk siguron një klimë të tillë edukimi, e cila përmbush nevojat e nxënësve.

Edukatoret duhet të hartojnë plan individual të edukimit për çdo nxënës të vendosur në konvikt

LITERATURA

- Majkëll Fullan, Kuptimi i ri i ndryshimeve në arsim, Tiranë, 2001
Dr.Sci.Nijazi Zylfiu, Didaktika, Prishtinë, 2004
Bardhyl Musai, Metodologji i mësimdhënies, Tiranë, 2003
Bardhyl Musai, Mjeshtëritë themelore të mësimdhënies, Tiranë, 1996
Bardhyl Musai, Psikologji edukimi, Tiranë, 1999
Ernest Majer, Grupni oblici rada u nastavi, Zagreb, 1957

Hicela Jovan, Timska nastava , Rijekë, 1987
 Dr. Pero Shimlesha –Pedagogjia Zagreb 1978
 Dr.Lubomir Kërneta, Dr.Nikola Potkosak, Dr.Vlado Shmidt, Dr.Pero Shimlesha- Pedagogjia II
 I.Kovaqeviq – Programi i punës edukative - 1978
 N.Mita, Metodat e mësimdhënies, Tiranë, 1999
 Musa Kraja, Pedagogjia, Tiranë, 1999
 Dr.Maja Špan, Primjena programirane nastave u praksi, Zagreb, 1983
 M.Stafanovi , Ž. Ili , Rekreativna nastava,Beograd, 1980
 Myra Polack, Mësuesit, Mësuesit, shkolla dhe shoqëria, Tiranë, 1999
 Dr.Nijazi Zylfiu, Nevojat e ngritjes së kulturës pedagogjike të familjes si bazë për formimin e drejtë të personalitetit të fëmijut, Shkup,1968
 Dr.Nijazi Zylfiu, Ambienti një prej faktorëve ndikues në realizimin e planit dhe programit mësimor në shkollat fillore, Prishtinë, 1966
 Dr.Nijazi Zylfiu,Të mësuarit shikuar nga aspekti i komunikimit, Prishtinë,1976
 Dr.Nijazi Zylfiu, Individualizimi në mësim, Prishtinë, 1976
 Dr.Nijazi Zylfiu, Edukata seksuale e rinisë, Prishtinë, 1978
 Dr.Nijazi Zylfiu, Zna aj saradnje porodice i škole u planiranju slobodnog vremena u enika, Beograd, 1979
 Dr.Nijazi Zylfiu, Zhvillimi i kreativitetit të nxënësve në mësim pjesë përbërëse e realizimit të detyrave edukative dhe arsimore,Prishtinë, 1995
 Dr.Nijazi Zylfiu, Funkzioni edukativ dhe arsimor i organizimit të kohës së lirë, Prishtinë,1986
 Dr.Nijazi Zylfiu,Distraksioni i vëmendjes në mësim dhe evitimi i tij, Prishtinë, 2001
 Dr.Nijazi Zylfiu,Struktura didaktike e organizimit të mësimin ekipor, Prishtinë,1988
 Vlado Andrilovi ,Programiranje u enje u nas i u svet, Zagreb,1980